

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIE:
Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java.

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Brunswick Panatropes-Radiolas-Records

Directeur: J. PHILIP KRUSEMAN, Noordeinde 91, Den Haag, Tel. 14400

De toonaangevende Amerik. Phonograaf, de eenige machine, die ALLE (óók Edison en Pathé) platen met denzelfden weergever speelt. Op Brunswick Platen de beste Amerik. Bands en wereldartisten (o.a. Willem Mengelberg)

Komt u eens luisteren in onze gehoorzaal? Onze sedert 15 jaren in Indië bekende Firma waarborgt coutante behandeling.

INHOUD: Indische Tentoonstelling te Arnhem (I.T.A.) 11 Juni—28 Juli 1928. — Het jaar dat voorbijging. (De Indië in 1927). — Volksverplaatsingen in Ned.-Indië. (Bespreking proefschrift), door Dr. H. G. Heyting. — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvuist. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Apeldoorn, II. 's-Gravenhage, III. Twente. — Mededeelingen: I. Van de Redactie, II. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 21 tot 28 December.

Het jaar dat voorbijging.
(De Indië in 1927).

ΡΑΥΤΑ ΤΕ.
(Heraclites).

’t Klinkt misschien wel erg geleerd, dat motto, ontleend aan de uitspraken van den Griekschen wijsgeer. Er zullen er onder onze lezers zijn, die zich nog eens even moeten herinneren de beteekenis, van die, overigens zoo juiste en veelomvattende woorden... maar zij zullen ten slotte moeten erkennen dat voor den „kroniker”, voor hem, die geroepen wordt, de gebeurtenissen op Nederlandsch Koloniaal terrein gedurende het jaar 1927, thans, tegen den Oudejaarsavond van dat jaar, te releveeren, dat er voor hem geen béter, geen toepasselijker, geen juister motto bestaat, dan de uitspraak van den wijze uit oud-Hellas: ΡΑΥΤΑ ΤΕ „Alles beweegt”.

Die uitspraak toch is de basis voor elke gedachte aan- en zij is de oorzaak van elke vóór-evolutie; zij gaat samen met die andere uitspraak: „de tijd, die dringt!” — en, desnoods, *dwingt!*

In dát teeken heeft, gedurende 1927, Nederlandsch Oost-Indië gestaan. In de overtuiging van de noodzakelijkheid der evolutie ziet het Nederlandsche Koloniënrijk, ginds, aan den Evenaar, het jaar 1927 wegzinken in den Oceaan der vergetelheid; in diezelfde overtuiging gaan Koloniën en Moederland met vertrouwen het nieuwe jaar tegemoet.

De „Wijziging van de Staatsregeling in Nederlandsch Oost-Indië”, zooals het immers officieel heet, kwam — feitelijk — in het begin van 1927 aan de orde, en kreeg — eveneens feitelijk — einde December van dat jaar haar beslag. Die „Wijziging van de Staatsregeling” heeft, in het Moederland minder dan daarginds, heel wat gemoederen in beweging gebracht! Die „Wijziging” gaf aanleiding tot zeer veel geschrijf en gewrijf en was helaas oorzaak van tweedracht en verdeeldheid tevens.

Alleen: één is er, die om dat kleine gedoe lacht en grinnikt. Eén is er, die straks nogmaals zal trachten in het troebele water te visschen; één is er, die van het „pro en contra”, dat niet móest bestaan, ’n dankbaar gebruik zal probeeren te maken; dat is Moskou; dat is het Bolsjevisme en het Communisme; dat zijn de voorstanders van het *divide et impera*, van het verdeel- en heersch-systeem, verpersoonlijkt in een Nederlandsch Kamerlid, dat, toen deze individualist in het afgeloopen jaar onze Koloniën trachtte binnen te dringen, van den Gouverneur-Generaal het *non possumus* op rekest kreeg en de deur voor den neus zag dichtgeslagen. Nederlandsch Oost-Indië heeft, meent men, vooral in deze jaren, behoefte aan verstandige menschen.

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15 Den Haag
Groote sorteering HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING
Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

PASSAGE FOTOHANDEL R. A. LAPPÖHN

DEN HAAG - PASSAGE 41-43
TELEFOON 16462 5119

TE SCHEVENINGEN - PALACESTRAAT 8

Groote Sorteering TROPENCAMERA'S tegen billijke prijzen en gratis blijvend onderricht

ONTWIKKELEN en AFDRUKKEN IN 24 UUR IN PRIMA UITVOERING

ZOEKT U EEN WONING . . . ?

Bezichtig dan eens den

LINNAEUSHOF

met lijn A vanaf het Leidsche Boschje tot halte Nieuweweg en U zult verbaasd staan over de prachtige Woningen en heerlijke ligging. Rustig, goedkoop en gezond wonen. Huurprijs: dubb. vrije Bovenhuizen vanaf f 650 tot f 800; Benedenhuizen met bel-étage f 750 tot f 900. Enkele mooie Winkelhuizen met Bovenhuizen vanaf f 1700, inrichting naar huurders keuze. R.K. Kerk en scholen aanwezig. 5519
Verder een uitstapje per fiets of lijn H vanaf Museumplein naar

TUINDORP RANDWIJCK

Amstelveenscheweg, 100 M. voorbij de Kalfjeslaan, schitterende Heerenhuizen, 6 kamers, complete badkamer, keuken, kelder en groote tuin. Zeer lage belasting. Huurprijs vanaf f 60 per maand. Koopsom vanaf f 9000—f 13000. Alsmede enkele mooie Winkelhuizen met Woning, koopsom f 16000. Te bevragen bij den Makelaar J. ROZE-STRATEN, Vondelstraat 49, Amsterdam, Telefoon 22865.

Aanbevolen adres voor OOST EN WEST.

(VEEL HANDEN MAKEN LICHT WERK).

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Aan de Afdelingsbesturen van „Oost en West”, Correspondenten der I. T. A. en aan Belangstellenden!

Gij kunt ons helpen, door, hetzij collectief, hetzij door één uwer bestuursleden of persoonlijk, te bevorderen:

A. dat alles, wat in uwe omgeving, als voorwerp van Indisch maaksel en belangrijk genoeg om te worden geëxposeerd, aanwezig is, door de eigenaars voor onze tentoonstelling (in bruikleen) wordt afgestaan. Overal zit wel iets! (koperwerk, doeken en krissen hebben wij echter reeds voldoende, van deze dus alleen de zéér bijzondere exemplaren).

B. dat op het gebied van reclame, behalve het verspreiden van ons gewone reclamemateriaal, eens iets bijzonders wordt gedaan.

Wij geven U eenige ideeën in overweging:

- een vlag te laten maken met een reclame erin geschilderd voor onze I. T. A.;
- een étalagekast bij een goedgezinde firma eenige weken vragen te mogen gebruiken en daarin, op welke wijze ook, in aantrekkelijke vorm, de aandacht op de I. T. A. te vestigen;
- een bloemperk aanleggen bij een of ander druk verkeerspunt, waarin de initialen I. T. A. met data;
- een specialen, avond organiseren; enz., enz.

Talrijke succesvolle wegen zijn er te vinden, indien slechts eenige welgezinde krachten het werk willen aanvangen.

Desnoods zouden wijzelf voor vaandels en vlaggen kunnen zorgen.

Wie helpt ons?

Het moet een optocht en masse worden naar Arnhem het volgend jaar!

HET TENTOONSTELLINGSBESTUUR.

A. SCHRÖDER & Co.
 GROENMARKT 25-26-28
 's-GRAVENHAGE — TELEFOON 16173

GEDURENDE JANUARI

OPRUIMING

van een partij WOLLEN- en
 DONSDEKENS - SLAAP-
 KAMERMEUBELEN ::
 Diverse LOSSE MEUBELEN
 Lederen CLUBFAUTEUILS
 TAFEL- en DIVANKLEEDEN
 GLAS- en OVERGORDIJNEN
 LANDHUISSTOFFEN, CRE-
 TONNES, CHINAMAT, afge-
 past en per Meter, enz., enz.

1e EN 2e ETAGE :: LIFT

TE KOOP LANDHUIZEN

Nieboerweg, grond erfpacht, canon f 1.—, 6 tot 8 kamers, badkamer, keuken, zolder, tevens met en zonder garage. Koopsom vanaf f 9.250.—
 Waalsdorperweg, grond erfpacht, canon f 0.90, 8 kamers, badkamer, keuken, zolder, 2 kelders, tevens met en zonder garage en met en zonder centra'le verwarming en een zeer grooten voor- en achtertuin. Koopsom vanaf f 16.000.—
 Waalsdorperweg, grond erfpacht, canon f 1.10, 8 kamers, badkamer, keuken, 2 kelders, zolder, zeer groote hall, zitkamer met parketvloer, zeer ruime trappenhall en voorzien van centr. verw. tevens een zeer grooten voor- en achtertuin. Koopsom vanaf .. f 30.000.—
 Op al deze huizen een zeer voordeelige hypotheek voorwaarden; ze zijn gelegen op eerste klas stand met een zeer ruim uitzicht, aan den voet der duinen. De verbindingen met stad en strand zijn zeer gemakkelijk, tevens met de verschillende stations. 5401
 Inlichtingen: Firma J. VAN GEMERT & ZOON, Valkenboschkade 279, Telefoon 35350, 's-Gravenhage.

GEBRS. OOMS

Brood-, Beschuit- en Fijne Banketbakkerij
 INDIGOSTRAAT 89 h. Rabarberstr.
 Den Haag :: Telefoon 36016

Levering van alle soorten
 BROOD EN BANKET

van de beste grondstoffen bereid

Fa. H. M. J. VAN DULJNE

HOFLEVERANCIER OPGERICHT A^o 1875
 KEIZERSTR. 165, SCHEVENINGEN
 TEL. 50215 POSTCHEQUE EN GIROD. N°. 52106

VLEESCHHOUWERIJ

SPECIALITEIT IN
 RUND-, KALFS-, LAMS-, VARKENS-
 VLEESCH EN FIJNE VLEESCHWAREN

HANDELS-DAGSCHOOL

(aansluitend op 3e klas H.B.S., of gelijkwaardig onderwijs)
 Het onderwijs omvat uitsluitend de handelsvakken: Fransche, Duitsche en Engelsche Handelscorrespondentie, Boekhouden, Handelsrekenen, Stenografie en typen in de 4 talen, Kantoor opleiding en Kantoor-techniek.
 De bijvakken zijn dus niet in het onderwijs-programma opgenomen.
 Prospectus franco op aanvraag. Stadhoudersplein 3
INSTITUUT

„SCHOEVERS”

Die zijn er gelukkig nog. Laten ze zorgen dat er voor Moskou geen achterdeurtje open blijft!

Indië in 1927.....
 Wij hier — en zij daarginds hebben alleszins reden tot voldoening en tot dankbaarheid op den Oudejaarsavond van 1927.

Voor groote rampen bleven onze Koloniën gespaard, al bleven aardshokken en overstromingen, met voor de betrokken plaatsen daaraan verbonden schade ook dit jaar niet achterwege. In dit verband mag worden herinnerd aan den geweldigen brand, die op 21 Maart Rampa, in het Tebing Tinggische, bijna geheel in de asch legde en ongeveer 2.5 miljoen gulden schade veroorzaakte, en aan de overstroming op den 8sten dier maand, eveneens in het Padangsche toen o.a. 1400 meter spoorweg werd weggeslagen.

Evenzeer bracht 1927 gelukkig geen reprise van 1926, voor wat betreft de bloedige communisten-relletjes. Wel heeft in het begin van dit jaar het monster uit Moskou getracht den kop op te steken ter Westkust van Sumatra in de Padangsche Ommelanden, maar het neerleggen van een groot aantal onruststokers, het gevangen nemen van ongeveer 800 onbetrouwbare elementen in dat district en de beslaglegging op geweren en ammunitie, maakten spoedig een einde aan den „opstand”. Sindsdien heeft men waarschijnlijk te bevoegder plaatse bemerkt, dat vooralsnog, in het belang van Europeaan en Inlander in Nederlandsch Oost-Indië het communisme aldaar overbodig macht wordt — en wanneer de betrokken belangen wellicht van het tegendeel mochten overtuigd zijn, dan is daar in de eerste plaats het Nederlandsche gezag en in de tweede plaats het Inlandsche volk, dat in de toekomst gereed staat die overtuiging met geweld desnoods te zullen keeren. Want Europeaan noch Inlander in Oost-Indië wenscht Révolutie; zij vragen Évolutie; 't geen iets anders is.

Want Evolutie heeft Indië vooruit gebracht. Naast dien vooruitgang op staatkundig terrein, waarvan we zoeven gewaagden, was er „evolutie” op maatschappelijk gebied en dan denken wij aan den vooruitgang bij het verkeerswezen. Toen op 18 Maart 1927 een vliegtuig van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij de Nederlandsche post voor Indië bestemd, inscheepte op de Waalhaven te Rotterdam, om luttele uren daarna die brieven te bezorgen aan boord van de in Marseille voor vertrek naar Indië gereed liggende „Indrapoera” van den Rott. Lloyd; — en toen een Indisch Vliegtuig enkele weken later diezelfde postbestelling in Sabang van boord haalde om haar haastig te distribueeren over Belawan, Priok en Soerabaja... ja, toen hebben we hier in Holland gezegd: 't gaat al sneller!

Toen in de maand Mei de Amerikaan Van Lear Black, met een Nederlandsch vliegtuig en een Nederlandsch piloot naar Batavia vloog en het record van Van der Hoop verbeterde, toen waren wij, Nederlanders — en terecht — trotsch; en wéér hebben wij gezegd: 't gaat al sneller!

En toen, in October, Luitenant Koppen binnen den tijd van ééne maand van Amsterdam naar Batavia vice versa vloog en daardoor recordhouder werd — en dit bleef tot op den huidige dag, toen hebben wij hier in het Moederland voor de derde maal gezegd: 't gaat nóg sneller...

Maar toch: 't hoogtepunt van die evolutie, van dien vooruitgang op maatschappelijk gebied, werd bereikt op den 31sten Mei en den 7den Juni van het afgelopen jaar, toen onze Koningin met Haar dochter het woord tot de beide Indië richtte, dank zij de Nederlandsche techniek op radio-telefonisch gebied; dank zij de tot ver buiten de Nederlandsche grenzen beroemde techniek van Philips in Eindhoven. Toen hebben wij hier gezegd: er zijn geen afstanden meer; en wij hebben het herhaald toen, enkele weken later, medegedeeld werd dat er „kruisgesprekken” per telefoon tusschen Batavia en Amsterdam werden gehouden.

Het jaar 1927 zal voor den geschiedschrijver geboekstaafd blijven als het jaar, waarin voor de eerste maal de hoofdstad van Nederlandsch-Indië werd opgebeld door de hoofdstad van Nederland met het: „Hallo?... Batavia?”

Ziet ge nu wel, zoo zouden we op den Oudejaarsavond van 1927 kunnen vragen dat we die menschen uit Moskou niet noodig hebben om tot ontwikkeling te komen?

Mede als gevolg van de gebeurtenissen in November en December 1926, is reeds in het begin van dit jaar een actie gevoerd pro en contra de doodstraf in Indië. Scheen het aanvankelijk alsof de Gouverneur-Generaal slechts kon besluiten tot de gratieering van ter-dood-veroordeelden, — wel-dra bleek dat Zijne Excellentie, in zijn uiterst moeilijke taak als Opperste rechter in onze Koloniën, ook naar de andere zijde den doorslag kon geven. Doodvonnissen werden bekrachtigd en uitgevoerd, waar dit, naar 's Landsvoogd meening noodig was en gratie werd verleend in gevallen waarbij voor gratie-verleening aanleiding bestond. Veel, zeer veel is er geschreven over het al of niet toepassen van de doodstraf in Indië en het resultaat ervan is geweest dat deze kwestie een der moeilijkste vraagstukken van het Koloniaal beleid moet worden geacht, waarvan de oplossing al even moeilijk zal blijken.

Minder bloedig, maar niet minder moeilijk, is de in het afgelopen jaar gerezen kwestie inzake de inhechteniseming van de Indonesische studenten Leiden en te 's-Gravenhage, waaromtrent de Nederlandsche en Ned.-Indische pers in ruime voldoende mate commentaar heeft geleverd. Of er inderdaad „something rotten” bestaaf in het Indonesische studentencorps zal de rechter straks hebben uit te maken; de waarschijnlijkheid is groot, gezien het feit dat de Justitie aanleiding heeft gevonden de voorloopige hechtenis van eenigen hunner meerdere malen te bestendigen. Zoolang dit onderzoek duurt hebben wij ons van een definitief oordeel te onthouden. Afgelooven wij niet dat de Justitie tot verlenging der voorloopige hechtenis zou hebben besloten, want neer er geen gegronde redenen daartoe aanwezig zijn.

Ook op ander terrein grepen in Ned. Oost-Indië „incidenten” plaats, nota bene nog wel op het gebied van de „Koningin der aarde”. „De houding der Indische pers,” aldus heeft in een officieel stuk de Ned.-Indische Regeering verklaard, „geeft redenen tot groote bezorgdheid.” Dat wil dus zeggen: óók de Europeesche pers in Indië wordt hiermede gekwalificeerd. Heeft de Regeering met die uitspraak niet te veel gegeneraliseerd? Gelukkig zijn er vele Europeesche bladen in onze Oost, die het loyale standpunt innemen. Het feit echter, dat er te dien opzichte „één rotte appel in den mand” is, valt niet te loochenen. En wanneer de Preangerbode van enkele weken terug het advies geeft: „werp die van Nederlander tot Franschman generaliseerden journalist, die in Nederlandsch-Indië rijk is geworden en nu niets doet dan schelden op het land en het volk onzer koloniën, — werp dien aanstoker van de hetze tegen den Landsvoogd eenvoudig buiten Uwe grenzen,” dan moge dit een zeer strenge maatregel zijn, — radicaal is die zeker! Ook anderen zijn van meening dat, wanneer op die wijze schoon schip zou zijn gemaakt — Regeering en pers in de beste vriendschap, met behoud van eigen zelfstandigheid en zonder andere min of meer drastische maatregelen, te zamen de belangen van Indië zullen kunnen dienen!

Een niet onaanzienlijk deel van het jaar 1927 heeft de Landsvoogd besteed aan een persoonlijk bezoek aan onderscheidene Gewesten in den Archipel. Zoowel Bandoeng, Semarang, Padang, Medan en Makassar, als overige plaatsen en eilanden in den Oostelijken Archipel, ontvingen hooger bezoek. Overal werd Jhr. de Graeff met de hem verschuldigde eerbied, maar ook met warme belangstelling, waaraan vreugdebetoon en feestelijkheden waren verbonden, ontvangen en uitgeleid. Wie de Inlandsche pers over die reis van den Gouverneur-Generaal eenigermate gevolgd heeft, zal mede hebben kennis genomen van de waardeering voor de wijze waarop de Landsvoogd in nauwer contact met de bevolking en met de toestanden in de onderscheidene gebieden is gekomen. De min of meer ontstellende geruchten, die in het afgelopen jaar de ronde hebben gedaan, zou Jhr. de Graeff, bij het afstemmen door den Volksraad van de voorstellen tot herziening der Staatsregeling tusschentijds aftreden, bleken niets anders dan kwade geruchten te zijn.

De medische Hoogeschool te Batavia, van de toestandkoming waarvan de bekende Utrechtsche hoogleraar Prof. Dr. J. Boeke zooveel heeft meegewerkt, kreeg 6 Augustus 1927 haar bestag. Ook ten opzichte dus van het Medisch Hooger Onder-

WEIMARSTRAAT 119 (tuss. Regentessepl. en Beeklaan)MANUFACTUREN, LINGERIEEN, KOUSEN,
SOKKEN. ENZ. - BABY-ARTIKELEN

HET VERTROUWDE ADRES VOOR REPATRIEERENDEN

Aanbevelend, L. A. KWANTEN

wijs mag 1927 voor onze koloniën een belangrijk jaar worden genoemd.

Wanneer wij ten slotte nog iets vermelden onder „personalia”, dan trekt de aandacht de wisseling van de „portefeuille” van „B. O. W.”; de heer Ir. J. Blackstone droeg zijn taak over aan den Ir. E. H. M. Uijé; Ir van der Waerden, de man, die zich zoo bijzonder verdienstelijk maakte ten aanzien van de vestiging van een Hoogovenbedrijf in Indië, verliet 's lands dienst, met dankbetuiging en pensioen. Een groot verlies heeft Indië zoowel als Nederland geleden door den plotselinge dood, aan hoord van de „Jan Pieterszoon Coen”, van het bekende hoofd van den Technischen Telegraaf- en Telefoon dienst in Ned-Indië, Dr. C. J. de Groot. Evenals een Mozes uit de gewijde historie, heeft ook hij het „land van belofte”: een geregeld telefonisch verkeer tusschen Moederland en Koloniën, helaas slechts vanuit de verte mogen aanschouwen. Wij twijfelen niet of de plannen, die thans in wording zijn om te aangewezenen plaatse een monument voor dezen ijverigen en sympathieken hoofdambtenaar op te richten, zullen volledig slagen.

En ook moge nog worden vermeld het feit dat Menado en Padang weldra hun burgemeesters zullen krijgen; dat de Billiton Maatschappij in het afgelopen jaar op luisterrijke wijze haar 75-jarig bestaan heeft gevierd en dat — om nog even tot „de pers” terug te keeren — enkele dagen geleden het bericht werd ontvangen, dat de bekende persconferenties door den Landvoogd niet meer zullen gehouden worden, een bericht, dat wel eenige verwondering heeft gewekt, gezien het feit, dat nog op 8 September j.l. de Landvoogd verzekerde dat van het beëindigen van die door hem in het leven geroepen conferenties geen sprake was! Oud-Gouverneur-Generaal Mr. Fock, die blijkens een dit jaar verschenen interview in een Ind. weekblad min of meer sceptisch stond tegenover die „persgesprekken”, zal ongetwijfeld met belangstelling van het gewijzigde standpunt van zijn opvolger hebben kennis genomen!

Indië in Nederland gedurende 1927...

En dan gaan, bij het scheiden, onze gedachten terug naar den 9den Juni, den dag, waarop het stoffelijk overschot van den Oud-Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz te Amsterdam werd bijgezet. Het Koloniaal Weekblad heeft er, in niet mindere mate dan andere dag- en weekbladen, melding van gemaakt. De herinnering aan dien mooien dag is allen, die van de grootsche plechtigheid getuigen waren, bijgebleven en zijn de geruchten, die dezer dagen vernomen werden, juist, dan wacht ons binnen afzienbaren tijd het feit, dat voor dezen grooten Nederlandschen Koloniaal een standbeeld zal verrijzen.

Wij herinneren, in aansluiting met hetgeen wij hierboven schreven ten aanzien van H. M. de Koningin en de Prinses, aan de redevoering die ook de huidige Minister van Koloniën, de heer Koningsberger op den 14en Mei j.l. telefonisch met Indië heeft gevoerd.

Te Amsterdam werd in het begin van het afgelopen jaar opgericht het Nederlandsche Java-Instituut, onder presidium van Mr. G. Vissering, terwijl op den 7den Juni te 's-Gravenhage, onder het voorzitterschap van Z. K. H. den Prins der Nederlanden, het Internationaal Koloniaal Congres is gehouden. Uit de besprekingen bleek ten duidelijkste dat het Nederlandsche Koloniale beleid ten opzichte van andere koloniale Mogendheden, den toets der critiek in elk opzicht kan doorstaan.

Het Indische Openluchtfeest, op Wassenaar gehouden, ligt nog te versch in het geheugen om dit breedvoerig te releveeren, het is een succes geworden en het heeft de verwachtingen verre overtroffen.

Wat betreft de West-Indiën kunnen we kort zijn. Trok het bezoek aan ons land van den gouverneur van Curaçao, Mr. Brantjes, algemeene aandacht, dezer dagen werd ons het verrassend bericht dat Suriname's gouverneur, Baron van Heemstra zijn ambt zal neerleggen en dat als zijn opvolger werd benoemd de tegenwoordige directeur van Landbouw in Oost-Indië, Dr. Rutgers. Algemeen meent men dat Suriname met deze keuze kan worden gelukkigwensch.

Feitelijk zouden we overigens kunnen volstaan

met te verwijzen naar de, naar vorm en inhoud uitstekende artikelen in het Koloniaal Weekblad, verschenen van de hand van verschillende deskundigen. Op even bevattelijke als interessante wijze hebben deze schrijvers de toestanden in de „West” weergegeven en daarmee tegelijk de meest belangrijke gebeurtenissen gereleveerd.

Ook West-Indië heeft, we schreven het reeds, de stem van onze Koningin en Prinses mogen beluisteren, evenals de rede van den Minister.

Plannen voor een vliegtocht Nederland—West-Indië zijn wel aanhangig gemaakt, doch schijnen thans voor uitvoering nog niet vatbaar te zijn.

Van groot belang voor de West-Indische koloniën mag worden geacht de reis, welke naar die gewesten in het afgelopen jaar is ondernomen door den heer L. P. J. M. Santer, Directeur van de Ned-Indische Gasmaatschappij te Rotterdam. De heer S., die in mindere of meerdere mate zijn reis maakte op verzoek van de Nederlandsche Regeering, heeft in West-Indië studie gemaakt van de mogelijkheid en de noodzakelijkheid van het aanleggen van waterleidingen, zoomede van de oprichting van lichtfabrieken aldaar. De heer Sauter, die vooral in Nederlandsch Oost-Indië bekend is door vestiging en bouwen van tal van gas- en electriciteitsfabrieken, heeft omtrent zijn ervaringen een breedvoerig rapport samengesteld, dat de Regeering reeds bereikt heeft, of straks bereiken zal. Deze „technische inspectietoet” is mede een der vele blijken van oplevende belangstelling voor West-Indië van de zijde van het Moederland. En het is met groote voldoening dat op het einde van het jaar 1927 die grootere belangstelling voor West-Indië algemeen blijkt te worden, getuige o.a. de steeds groeiende ruimte die het Koloniaal Weekblad aan de West-Indische koloniën moet toekennen.

Een oratio pro domo tot besluit.

De vereeniging „Oost en West” mocht zich — het jaarverslag over 1927 zal er zeker van gewagen — in toenemenden bloei verheugen. Het ledental is beduidend stijgende, de afdelingen bloeien evenzeer en geven, ook door tal van lezingen en lichtbeeldenavonden, blijken van een opgewekt vereenigingsleven. De afdeling Arnhem maakte zich buitengewoon verdienstelijk met de voorbereidingen eener groote Indische tentoonstelling, welke aldaar in Juni-Juli a.s. zal worden gehouden, en mede den goeden naam der vereeniging zal verhoogen.

Ons Orgaan, het Koloniaal Weekblad, ondervindt uiteraard de gunstige gevolgen van dien bloei. Het aantal lezers is vermeerderd, de adverteerders hebben daardoor een steeds grooter afzetgebied te verwachten en onze redactie heeft in het afgelopen jaar, zoowel door het ontvangen van belangrijke bijdragen op koloniaal gebied als door een technisch zeer goede verzorging van het blad aan invloed naar binnen en naar buiten gewonnen. Die invloed naar buiten openbaarde zich in een steeds grootere belangstelling voor- en in het steeds ruimer citeeren uit het Koloniaal Weekblad. Dit vooral stemt ons, aan den vooravond van het jaar 1928 tot grooten dank en tot niet minder groote blijdschap.

Verder wenschen wij nog ééne traditie gestand te doen.

In niet mindere mate als vorige jaren betuigen wij onzen lezers gaarne onze groote erkentelijkheid voor de belangstellende wijze waarop zij van den inhoud van ons blad ook gedurende het afgelopen jaar hebben kennis genomen. In niet mindere mate brengen wij onze beste gelukwenschen voor 1928 over aan al degenen, die van hunne belangstelling in het streven van „Oost en West” hebben blijk gegeven.

Het ga hun, ook in 1928, in elk opzicht, goed!

NECROLOGIE.

Der gewoonte getrouw laten we hier — zoo volledig mogelijk — volgen de namen van bekende personen uit Indië en Nederland, die in 1927 door den dood werden weggenomen:

J. Brukker, Major de Artillerie O.-I. Leger, Den Haag.
H. R. Nikkels, Employé Bataafsche Petr. Maatschappij, Palembang.
Dr. A. A. Fokker, Oud-leeraar Javaansch en Maleisch, Den Haag.
M. B. Rost van Tonningen, oud-Voorzitter van „Oost en West”, Gep. Luitenant-Gen. O.-I. Leger, Den Haag.

M. A. J. LINNEWEEVER
LUXE EN ORTHOPAEDISCH MAATSCHOEISELLEVERANCIER VAN H. M. DE KONINGIN
EN Z.K.H. DEN PRINS DER NEDERLANDEN**WESTEINDE 32A** :: **DEN HAAG**
OPGERICHT 15 JAN. 1827 TELEFOON 15551

Uw smaak en opvatting komen in ons Maatschoeisel volkomen tot hun recht. Kleeding en Schoeisel zijn niet te scheiden.

Door ons Orthopaedisch schoeisel wordt Uw loopwijze verbeterd en de abnormaliteit verborgen.

Jac. Schijff, Tandarts

Stadhoudersplein 102 - Den Haag

Telefoon 33877

SPREEKUR: 5475

6.30-8 en volgens afspraak**De Kleine Opvoedingstehuizen**

te Amersfoort, P.-Bothlaan 43, onder leiding van Mej. E. J. M. ABERSON, en te Apeldoorn, Jachtlaan 38, onder leiding van Jonkvrouwe L. FEITH, zijn bestemd voor

KINDEREN UIT INTELLECTUELE KRINGEN,

die buiten de ouderlijke zorgen moeten worden opgevoed. Huiselijke, beschaafde omgeving, groote eenvoud, gezonde huizen, goede voeding, zorgvuldige behandeling. Inlichtingen bij bovengenoemde Dames en bij

Het Bestuur:

J. C. HIETINK, Gedelegeerde v. d. Studiecommissie v. O. en W., v.-d.-Heimstraat 33, Den Haag, vnd. Voorzitter.

Mej. M. KAARS SYPESTEIJN, Fr.-van-Mierisstraat 136 I, Amsterdam, Secretaresse.

H. A. G. ELINK SCHUURMAN, Accountant, Keizersgracht 574, Amsterdam, Penningmeester.

Mr. F. A. G. VAN WALSEM, Zeist, Onder-Voorz. Mej. J. C. BLANKERT, R. O. G., Zeist.

Correspondente voor Indië:

Mevr. F. VAN HOUWENINGE—Blaauw, per adres Agentschap B. P. M., Semarang.

WARMWATER

Gratis G.E.B. warmwater-installatie

INLICHTINGEN:

M. A. VROLIJK

Thomsonlaan 41 Telef. 35618

'S-GRAVENHAGE

Alle voorkomende reparatiën
tegen concurrerende prijzen. 6109**SOMER'S MANUFACTURENHANDEL**

Scheveningen - Keizerstraat 116 - Tel. 54182

Frederik-Hendriklaan - hoek W.-de-Zwijgerlaan

GROOTE SORTERING HALFWOLLEN
JAEGER ONDERGOEDERENZUIVER WOL JAEGER
Fa. JANSEN & TILANUS, VRIEZENVEENKATOENEN EN HALFLINNEN
HANDDOEKEN - THEEDOEKEN
TAFELLAKENSINDISCHE LAKENS
SLOOPEN - ROLSLOOPEN

Prima kwaliteiten - Zeer lage prijzen

ENGELSCH HEERENKLEEDING
„DRESS“
 VALERIUSSTR. 72 :: DEN HAAG
 Onze Confectie is elegant en duurzaam
 Ook voor corpulente Heeren
 DIRECT UIT VOORRAAD :: DIRECT UIT VOORRAAD

DE KEUR VAN
Holland's Veestapel
 treft ge bij:
P. VAN 'T RIET EN ZOON
 OBRECHTSTRAAT 177 :: DEN HAAG
 Hoek Reinkenstraat
 Telefoon 33990 en 33991 :: Oppericht 1896

JOH. TOET - 'S-GRAVENHAGE
 Comestibles - Delicatessen - Kruidenierswaren
 AERT VAN DER GOESSTRAAT 34 TELEFOON 51561

INDISCHE INGREDIËNTIEN
 Special. in Fijne Vleeschwaren, Koek, Bisquit, Chocolade

VERZEKERT UW RIJWIEL
 bij de
's-Gravenhaagsche Rijwielverz.-Mij.
 Conradkade 56 - Den Haag
Premie 3 pCt. der waarde
 (Minimum f 3.—)

Aanbevolen voor Leden van „Oost en West“ en Repatrieerenden - Tel. 34485

INDISCHE TENTOONSTELLING
 TE ARNHEM
 Maakt OVERAL propaganda
 voor onze plannen

HET BESTUUR VAN DE AFD.
 ARNHEM VAN OOST EN WEST

DE VRIJE SCHOOL
 'S-GRAVENHAGE
 Gevestigd VAN SPEYKSTRAAT 46
 LAGER ONDERWIJS EN OPLEIDING TOT HOOGER ONDERWIJS
 volgens nieuwe paedagogische inzichten.
 Spreekuur dagelijks van 11.30 tot 12.30 uur of na voorafgaand overleg

- Ph. A. Broekhuysen, oud-O.-I. Ambtenaar B.B., Den Haag.
- Raden Mas Adipati Ario Poerbohadiningrat, Regent van Semarang.
- J. L. E. Franssen, oud-Kapitein der Infanterie O.-I. Leger, Nijmegen.
- B. C. J. Tubbergen, Leraar M.O., Paramaribo.
- J. P. M. van Hengel, oud-Majoor N.-O. Leger, Den Haag.
- J. J. Stolk, gep. Kolonel Infanterie O.-I. Leger, Den Haag.
- W. Comfurius, oud-Majoor der Infanterie O.-I. Leger, Den Haag.
- W. C. van der Velde, gep. Referendaris Departement B. O. W., Nice.
- W. F. O. Hojet, oud-Kapitein O.-I. Leger, Den Haag.
- J. B. Ponsteijn, oud-Kapitein Infanterie O.-I. Leger, Den Haag.
- H. O. Koopmans, oud-Hoofdamtenaar Ned. O.-I., Voorburg.
- J. H. Sauvage, Kol. O.-I. Leger, Den Haag.
- J. B. F. L. Molenbroek, gep. Ingenieur B. O. W., Den Haag.
- C. de Wit, Gewestelijk Secretaris, Banjoemas.
- G. Ripping, gep. Hoofdofficier Ned. O.-I. Leger, Hilversum.
- Mr. P. L. A. Collard, gep. Rechterlijk Hoofdamtenaar, Den Haag.
- H. C. de Voogt, gep. Kapitein Infanterie O.-I. Leger, Den Haag.
- H. P. Baudoin, Hoofdamtenaar Telefoon dienst, Leiden.
- S. E. van Nooten, Inspecteur In- en Uitvoerrechten, Weltevreden.
- Dr. G. van der Veen, Gouvernementsveearts, Bandoeng.
- H. G. Smits, Kapitein O.-I. Leger, Zevenbergen.
- J. H. Doeve, Resident van Kediri, Soerabaja.
- Mr. C. de Wijs, Voorzitter van den Landraad, Bangkalan (Madoera).
- A. Ch. A. Uhlenbeck, Administrateur Cult.-Onderneming Mandalare, Bandjar.
- F. R. Scherius, oud-Hoofdingenieur B. O. W., Nice.
- Mr. W. Switters, Voorzitter van den Landraad te Bondowoso.
- G. D. van Epen, gep. Majoor O.-I. Leger, Amsterdam.
- D. Breedveld de Boer, oud-Ass.-Resident, Batavia.
- D. D. Büchler, gep. dir. Off. van Gezondheid Ned. O.-I. Leger, Nijmegen.
- M. C. Henriquez, gep. Officier van Gezondheid O.-I. Leger, Nijmegen.
- D. C. Manoppo, Zelfbestuurder, Bolaang Mongondou.
- G. Oosting, oud-Hoofdingenieur B.O.W., Den Haag.
- H. K. A. Michielsen, oud-Directeur Hendr.school Willemstad, Den Haag.
- L. van der Heijden, Luitenant-Kolonel O.-I. Leger, Ruurlo.
- Chr. Broeksma, gep. Luitenant-Kolonel N.-I. Leger, Den Haag.
- J. H. Liefink, oud-Lid Raad van Ned.-Indië, Den Haag.
- C. S. N. van Gennep, oud-Administrateur Tabak Maatschappij, Den Haag.
- C. J. Visser, gep. Kolonel Mariniers, Den Haag.
- P. A. Prange, Gezagvoerder Maatschappij Nederland, Den Haag.
- Prof. Mr. L. W. C. van den Berg, oud-Oost-Ind. Hoofdamtenaar, oud-Hoogleraar Ind. Instelling, Delft.
- C. J. van Lookeren, Campagne, oud-Directeur Japarasche Cultuur Mij., Bilthoven.
- Dr. J. B. Gorsira, Proc.-Generaal Hof van Justitie, Curaçao.
- A. Pienen, Kapitein ter Zee, Den Haag.
- A. Schotel, 1e kl. Ingenieur S.S., Bandoeng.
- Ch. E. Bodemeyer, oud-Resident, Madoera.
- Mr. Th. Thomas, Journalist, Bandoeng.
- J. G. H. Janssen, Gep. Kapitein Ind. Leger, Breda.
- Dr. S. Figeo, oud-Directeur Meteorologisch Laboratorium, Batavia, Den Haag.
- H. J. Muller, gep. Kapitein O.-I. Leger, Den Haag.
- Ph. J. Roskopf, gep. Hoofdingenieur Ned.-Ind. Spoorw. Mij., Den Haag.
- K. M. Th. A. Kempers, oud-Kapitein O.-I. Leger, Utrecht.
- J. L. O. Rhenrev, oud-Vice-President Raad van Justitie te Soerabaja, Den Haag.
- Lim Njat Fa, Ind. Geneesheer, Soesterberg.
- Mr. N. A. de Haart, Controleur op Celebes (Nadjo).
- Marie Sloot (Melati van Java), Letterkundige, Noordwijk.
- C. G. Zaadnoordijk, gep. Majoor O.-I. Leger, Alkmaar.
- J. G. Kerlen, oud-Gen.-Majoor O.-I. Leger, Den Haag.
- Dr. J. W. van Rhijn, oud-Gen.-Majoor O.-I. Leger, Den Haag.
- L. Knappert, oud-Resident, Den Haag.
- F. A. Lieftrick, oud-Lid van den Raad van Ned.-Indië, Nijmegen.
- Abdoeldjalil Rachmat Sjah, Sultan van Langkat, Medan.
- J. A. van Seventer, oud-Kapitein O.-I. Leger, Den Haag.
- Dr. H. Onnen, oud-Directeur Gymnasium Willem III, Den Haag.
- Ir. J. A. de Vogel, Ingenieur B.O.W., Den Haag.
- R. Smisvaart, Hoofdamtenaar Sinager, Soekaboemi.
- J. H. de Quant, Gep. Majoor O.-I. Leger, Bandoeng.
- A. Bolderdijk, Hoofdamtenaar G. B., Weltevreden.
- M. P. J. G. Brouwer, gep. Majoor O.-I. Leger, Den Haag.
- L. Linger, gep. Majoor O.-I. Leger, Weltevreden.
- Dr. H. G. Dumondt, gep. Officier van Gezondheid, Voorburg.
- A. van Nieuwenhoven Helbach, loco-Burg. Batavia.
- Jac. Nienhuys, oud-Directeur Deli Mij., Bloemendaal.
- J. W. G. van Steeden, oud-Kolonel, Den Haag.
- W. P. Balhoven, oud-Hoofdamtenaar, Bandoeng.
- J. Terlaak, Notaris, Soerakarta.

- Mr. H. G. Hagen, Raad-adviseur Dept. van Koloniën, Den Haag.
- J. B. Neumann, oud-Resident Lampongsche districten, Den Haag.
- P. F. Leenart, Hoofdstationschef Tandj. Bale, Den Haag.
- L. J. van Haasbergen, 1e Luit. Infanterie O.-I. Leger, a.b. P. C. Hooft.
- J. M. Schmitz, Dir. Tegallega, Den Haag.
- Jhr. Mr. J. M. A. von Schmidt auf Altenstadt, oud-Vice-Pres. Hoogrechtshof Ned.-Indië, Den Haag.
- Th. G. F. J. Mollinger, Inspect. B.G.D., Pamekasan.
- J. Hudig Dzn., oud-Directeur Koloniale Bank, Hilversum.
- D. J. de Boer, Rijkslandbouwconsulent in Indië, Deventer.
- A. Schuld, oud-Hoofdamt. Cultuur Mij., Den Haag.
- H. J. M. Baumann, oud-Dir. van Fin. in Indië, Arnhem.
- C. J. van der Linden, Luitenant Infanterie, Malang.
- C. J. de Jaager, oud-Lid Raad van Ned.-Indië, Den Haag.
- L. V. van Berg, oud-Luitenant-Kolonel, Nijmegen.
- A. H. H. S. Hermens, gep. Ass.-Resident, Den Haag.
- M. Gatsonides, Contro'eur Agrarische Zaken, Soerakarta.
- Mr. C. H. A. Bom, oud-Officier van Justitie, Padang, Den Haag.
- E. Warris, Gep. Kapitein Infanterie O.-I. Leger, Ede.
- J. P. Th. Rhenrev, oud-O.-I. Hoofdamt., Soerakarta.
- J. van der Woerde, gep. Hoofdonderwijzer in Indië, Baarn.
- J. Kaan, oud-Gezagvoerder Gouv. Marine, Den Haag.
- B. Hoetink, oud-Indisch Hoofdamtenaar, Den Haag.
- Dr. C. W. Janssen, Directeur Senembah-Maatschappij, Amsterdam.
- R. Zwiervier, oud-Inspecteur IJkwezen N.-O. Indië, Wiesbaden.
- Raden Mas Ario Soerjopoetro, Javaansch Letterkundige, Djokjakarta.
- A. Knapen, gep. O.-I. Hoofdonderwijzer, Amersfoort.
- A. E. de Jong, Officier Marinestoomv.dienst, Soerabaja.
- A. E. Immink, oud-Assistent-Resident, Den Haag.
- A. Chr. Veenhuyzen, oud-Resident, Rijswijk.
- Dr. J. A. Bartelds, oud-lid Raad van Justitie, Den Haag.

Volksverplaatsingen in Ned.-Indië.
Landverhuizing bij de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië als Koloniaal-economisch verschijnsel, door Dr. E. J. Burger. — Gedrukt bij C. de Boer Jr. te Helder, 1927.

Dit is het proefschrift van den onlangs tot doctoor in de rechtsgeleerdheid bevorderden Controleur bij het Binnenlands Bestuur met verlof E. J. Burger, de eerste die te Utrecht is gepromoveerd na volbrachte studie aan de in October 1925 aldaar geopende Indologische faculteit, dus hetzelfde bewijs van studielust en volharding leverde als het negental zijner collega's, dat te Leiden de doctorsbuis verkreeg.

Van de daarbij behoorende 9 stellingen trekt alleen de laatste de aandacht, die luidt: „Het tweede lid van art. 53 van Mr. C. van Vollenhoven's „Adatwetboekje voor heel Indië verklaart ten onrechte dat het recht van eigendom op roerende „goed in het adatrecht niet bekend is.“ Men weet dat het adatrecht een van de onderwerpen is ten aanzien waarvan de opvattingen te Leiden en te Utrecht verschillen.

Het loel van het boek was „te onderzoeken welke „oorzaken ten grondslag liggen aan de volksverplaatsingen in Nederl.-Indië, welke invloed deze „op de economische ontwikkeling van land en volk „uitoefenen en voorts of en zoo ja, in hoeverre door „maatregelen van buiten eenigerlei invloed op deze „verplaatsingen kan worden uitgeoefend.“

De stof is verdeeld in 4 hoofdstukken, gevolgd door een naam- en zaakregister en een lijst van aangehaalde literatuur.

De schrijver schijnt zelf gevoeld te hebben, dat zijn geschrift het gekozen onderwerp niet uitgeput heeft, althans aan het slot der Inleiding noopt hij anderen tot aanvulling en verdieping zijner mededelingen en beschouwingen. Dit is begrijpelijk want vermoedelijk zijn niet alle rapporten of berichten over emigratie en transmigratie in Ned.-Indië gepubliceerd of voor zoover wel gepubliceerd, toch niet aanwezig in de archieven hier te lande. Wij kunnen niet beoordeelen of alle landverhuizing tusschen de buitengewesten onderling volledig vermeld is in de dissertatie. Wel is dat het geval met de emigratie van uit Java daarheen, doch deze werd reeds in andere werken en dan veel uitvoeriger behandeld.

Wat Java zelf betreft is de aangelegenheid slechts met een enkel woord of met enkele zinnen afgedaan, b.v. de transmigratie van uit Bantam naar

Beschilde en Onbeschilde Perkamenten Lampekappen

Voor het OPNIEUW OVERTREKKEN van ZIJDEN LAMPEKAPPEN, het VERANDEREN van VAZEN in ELECTRISCHE LICHTLAMPEN en het MAKEN van daarbij passende GESCHILDERDE ZIJDEN LAMPEKAPPEN is het adres:

Lampenhuis „HELIOS” :: Elandstraat 56

atavia, van Bagelen (Kedoe) naar Soekapoera (Preanger), van Midden-Java naar Banjoewangi, van Madoera naar Oost-Java en de kolonisatie ten behoeve der suikeronderneming Djatiroto, waarmede toch ettelijke honderdduizenden emigranten vermoed zijn geweest. Het gekozen onderwerp kan niet zonder voorstudie in Ned.-Indië zelve gemaakt, maar niet grondig behandeld worden, althans wat de concrete feiten aangaat. In theoretisch en hygienisch opzicht daarentegen heeft de auteur een vollere maat gegeven, vooral aan de hand van buitenlandsche schrijvers. Met blijkbare voorliefde heeft hij getracht, en is o.i. daarin wel geslaagd, om de door hen aangegeven algemeene migratie-theorieën toepasselijk te verklaren op de methoden der landverhuizing in Ned.-Indië. Wij moeten de aandacht vestigen op enkele beschouwingen door den schrijver gewijd aan de *Overheids-landbouwkolonisatie, o.m. die naar de Lampongs.*

Wat de eigenlijke landbouwkolonisatie door de Regeering betreft, zoo kan ik, gelezen de verschillende artikelen hierover en overwegende de voorenadeelen, ondanks de *optimistische verklaring van den Directeur van binnenlandsch bestuur in den Volksraad* (najaarszitting 1926), hierover niet enthousiast zijn, schrijft de controleur (blz. 142).

Laten wij dadelijk hierbij aantekenen dat hij waarschijnlijk niet bekend is, terwijl de genoemde Directeur de Lampongsche kolonie heeft bezocht.

De Indische Regeering heeft o.m. verklaard, „dat alleen bij natten rijstbouw zekerheid bestaat van vaste nederzettingen op een minimum-uitgestrektheid aan akkergrond en van een rustige ontwikkeling”.

Dat nu het zwaartepunt gezocht wordt in de voedselvoorziening, in het bijzonder in den natten rijstbouw, ook de politiek er op gericht om Ned.-Indië „self supporting” te maken en de kunstmatige kolonisatie als middel daartoe te bezigen, lijkt den auteur sterk aanvechtbaar (blz. 128). De argumenten laat hij onvermeld, omdat de kwestie buiten het bestek van zijn boek ligt, maar het is wel opvallend dat hij zelf eenige feiten noemt, die aantonen, dat de Regeeringsopvatting, in stede van aanvechtbaar, integendeel oordeelkundig moet heeten, omdat zij overeenstemt met de eigen bevolgingsopvatting. N.l. — zoo haalt de heer Burger aan — meldde Dr. Rutgers, dat de Bandjarees in de deloe Soengei zijn sawahbouw niet in den steek laat, dat ook Palembang zijn productievermogen aan eenjarige gewassen behoudt en dat voor de rubberplanters in Djambi (1925) bij den aanleg van rubberlandings de rijstproductie waarschijnlijk het hoofdmotief is (blz. 129). Tegen de beginselen, betracht bij de Lampong-kolonisatie, heeft controleur Burger bovendien eenige andere bezwaren. B.v. dat te weinig aandacht is gewijd aan de mogelijkheid van inkomstenverkriging door export van marktproducten, dat men de landbouwkolonie best zou zien ontwikkelen als een natuurgetrouwe reproductie van de samenleving waaruit de kolonisten zijn voortgekomen (blz. 129). Er zou zijn gebleef over een verbod tot koffieplanten (blz. 131).

Welnu, de Regeering heeft toegelicht dat zulk verbod niet bestaat, dat zelfs een koffiëaanplant in den grond is gebracht op onbevloeibare gronden (blz. 132). En wij kunnen daaraan toevoegen dat, hoewel van den beginne af dergelijk verbod niet is uitgevaardigd, toch ieder kolonist begreep dat hij nimmer moest aanvagen met de sawah-ontginning. En de juistheid van dat inzicht kan blijken uit deze mededeeling in de Memorie van Toelichting op het wetsontwerp der Lampong-kolonisatie bij de begroting voor 1926 aan den Volksraad inzendend:

„De productie aan rijst in de bestaande kolonie te Gedong tatakan voorziet reeds geheel in de behoefte van het geheele gewest der Lampongsche districten.”

Een andere tegenwerping is deze: „Het is m.i. een principieele fout van de Lampongsche kolonisatie, dat men althans in het begin van Gedong tatakan een stuk Java wilde maken. Een aantal uit verschillende streken afkomstige individuen, die uit „un dessaverband zijn losgemaakt en weinig met elkaar gemeen hadden, heeft men tot een economische eenheid willen vormen.” (blz. 129). Ik acht het onjuist om als overheid aan landbouwkolonisten voor te schrijven dat eenig stelsel van communaal grondbezit moet

„worden toegepast. Wel zouden de kolonisten „zelf het communale bezit met vaste aandelen „hebben verkozen maar men heeft het nog in de „hand gewerkt omdat men vreesde met het oog op „het gehalte van de emigranten voor vervreemding van den grond. In 1912 is echter de erfelijk „individuele bezitsvorm toegelaten” (blz. 130).

Laten wij daartegenover de volgende mededeelingen stellen. Ieder grondig kenner van den Javaan zal hebben begrepen dat wanneer in 1903 bij de eerste besprekingen met Javaansche hoofden en landbouwers niet dadelijk was vooropgesteld dat het de bedoeling zou zijn, om een Javaansche dessa te stichten, met behoud z.v.m. van alle Javaansche zeden en gebruiken geen Javaan een gewillig oor had verleend, laat staan een voet verzet zou hebben. Dat staat muurvast.

Trouwens de heer Burger zelf vermeldt enkele feiten die eenigermate zijn bezwaar weerspreken, n.l. dat hij in Atjeh, Menangkabausche handelaars onder hun eigen hoofden had aangetroffen en wijst hij op nog andere voorbeelden van kolonies, die onder het bestuur van hoofden van eigen landaard waren gelaten (blz. 12). Ook hijzelf acht het vooral noodig dat bij emigratie de overheid zich verzekert van de medewerking van het Inlandsch bestuur (blz. 138). Zonder Overheidsdrang trouwens — merken wij op — behouden de Javaansche kolonisten hun oude zeden en gewoonten zooals blijkt uit de vrije kolonisatie in Benkoelen waar de Javaansche kolonisten buiten het Maleische margaverband bleven, niet in de oorspronkelijke bevolking opgingen, hunne huwbare dochters niet uithuwelijkten aan Redjangers of Lebongers.

Het is verder een absoluut onjuiste bewering dat de kolonisten een samenvoegsel zouden zijn geweest van uit verschillende streken afkomstige lieden. De kolonisten der twee eerst gestichte dessa's kwamen uit 3 aaneengrenzende districten van het regentschap Koetoardjo (Bagelen). Later ontstane dessa's zijn gevormd door kolonisten uit de regentschappen Poerwodjo en Karang-anjar ieder afzonderlijk gehouden. Nimmer is gebleken dat de kolonisten in een dessa niet onderling harmonieerden.

Voorts moesten de bijzonder zware werkzaamheden, vereischt voor het kappen en opruimen van oerbosch tot ontginning van de sawahs in gezamenlijken arbeid plaats hebben. De auteur zelf ziet dat trouwens ook wel in, getuige zijne aanhalingen uit de werken van andere schrijvers en eigen mededeeling (blz. 18/19 en 76). Nu moet men hierbij verder in het oog houden dat de komst der kolonisten op verschillende tijdstippen plaats had en dat de Javanen het zware werk liefst met zoveel mogelijk arbeiders tegelijk aanpakten, zoo dat iedere nieuwe groep kolonisten dadelijk gevoegd werd bij de geheele massa boschappers. Vandaar dat van een persoonlijk aandeel zelfs niet van een groepsaandeel in de sawah sprake kon zijn. En toen in 1906 der eerste sawah-verdeeling plaats had ontvingen de eerst uitgekomen gezinnen een aandeel, maar moesten toch nog alle andere kolonisten hunne hulp verlenen bij de bewaking van den aanplant tegen schadelijke dieren als apen, zwijnen en vogels. Bovendien kon men bij voorbaat niet weten welke uitgestrektheid sawah door een gezin bewerkt zou kunnen worden. Bij de eerste verdeeling werd aan ieder gezin 1 bouw sawah gegeven doch al spoedig bleek die taak te zwaar en moest een her-verdeeling plaats hebben. Dat waren alle redenen die het noodzakelijk maakten in den beginne het communale stelsel voor te schrijven, daargelaten nog dat de aloude Javaansche opvatting medebrengt om gezamenlijk ontgonnen grond ook als gezamenlijk bezit te beschouwen.

Op een andere plaats in het geschrift leest men (blz. 80). „Men zou geneigd zijn de zaak als een „mislukking te beschouwen. Men dient er echter „rekening mede te houden dat de kolonisatie „een langdurig ziekteproces heeft doorgemaakt „dat o.a. te wijten is aan onvoldoende voorbereide „terreinkeuze, slechte hygiënische toestanden, ongeschikt kolonisten-materiaal, onoordeelkundige „leiding. En blijkens het noten-cijfer daarbij, zou die meening ontleend zijn aan het opstel van den controleur van Ginkel. Hierin echter is dergelijke uitspraak niet aangetroffen zoodat vermoedelijk de heer Burger zelf die opvatting daaruit gedistil-

2) A. Th. van Ginkel. Koloniaal tijdschrift 1917 II blz. 1562.

DOKTER A. F. SCHOOREL

BLIJFT GEVESTIGD
IN DEN HAAG
STADHOUDERSLAAN 28
SPREKUREN 1-3.

MAISON ALICE

PLEIN 11 - DEN HAAG - TEL. 11025

SPECIAAL INGERICHT
VOOR DAMES

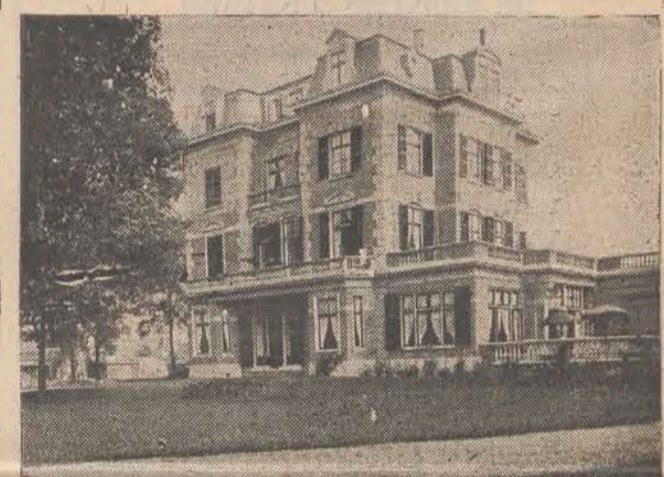
ONDULEEREN, PERMANENT WAVING, WATERGOLF, ENZ.

Haarverven onder garantie

Service door eerste krachten

Prijzen uiterst billijk

Aanbev. adres voor de Dames van „Oost en West”

HERSTELLINGSOORD

„HUIZE MARIA EMALIA DORREPAAL”

gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving, met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatrieerenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven.

BILLIJKE PRIJZEN. VRAAGT PROSPECTUS.

MANUFACTUREN MAGAZIJNEN

„DE DE STER”

GOUDENREGEN-FAHRENHEIT-
PLEIN No. 64 STRAAT No. 745
bij de Sportlaan

DEN HAAG

Zijn de best gesorteerde en LANGST
bestaande ZAKEN in DEZE WIJK

De Indische Familie's, door ons bediend, bevelen ons STEEDS aan — Zegt U dit niets?

Gooit géén oude Schoenen weg Vóórdat zij onbruikbaar zijn.

U laat ze éerst door Uwen Schoenmaker in een moderne kleur oververven, doch gebruikt, om ze te onderhouden, Va-Vite, géén borstel en géén gevlekte kousen meer. Indien Uw leverancier onze Schoenverf of Poetsmiddelen NIET voorradig heeft, verzoeken ONS zulks te berichten.

Lederverf-Fabriek „DE ADMIRAAL”

AMSTERDAM :: TELEFOON 25175

HOTEL - RUBRIEK

s-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“,
Bankpl. 2, Den Haag, Tel.
54148. Centr. verw. Warm-
& koud water op de logeerk

Hotel Rest. „DUINOORD“
Sweelinckplein
Spec. bezocht d. ind. Fam.
5929 OOSTERWIJK & V. D. LUIJCK

Hotel „Promenade“, Oude
Schev. weg 21, Tel 50454
Prachtige ligging.
Matige prijzen. 5035

PENSION DAMES STRIKWERDA

JOHAN VAN OLDENBARNEVELDLAAN 16, hoek
Frankenslag, bij Scheveningscheweg en -Boschjes.
Tramlijnen 1, 8, 14. Tel. 50949.

Voor het bereiden van een
goede rijsttafel is

„De Indische Rijsttafel“

Recepten van een Indisch Kokki

onmisbaar.

Voor Nederland bewerkt
door FR BLOM. Schrijver
van „Moderne Kookkunst“.
Verkrijgbaar bij den Boek-
handel en bij de Uitgeefster
N.V. Drukk. Ten Hagen,
Nobelstraat 20. Den Haag.

RUIM 200 RECEPTEN.
PRIJS f 1.—. Toezending
franco per post na ont-
vangst van het bedrag
(Postgiro 17260)

ASO AMERIKAANSCH Snel-Opperserij

Azaleastr. 126, Den Haag, Tel. 38206

OPPERSERIJ EN ONTVLEKKEN VAN DAMES-
OF HEEREN COSTUUMS f 1.25
DEMI WINTERJAS OF DAMESMANTEL f 1.25
VEST f 0.40
PANTALON f 0.50

REPARATIEN ZEER BILLIJK

Alle goederen gratis afgehaald en thuisbezorgd

5458

DE DIRECTIE A.S.O.

STOOMEN

VERVEN

C. J. L. VERMEULEN'S VERGROOTINGEN

NAAR OUDE FOTO'S
EERSTE KLAS UITVOERING
ZEER BILLIJKE PRIJZEN
ZEER VELE RELATIEN IN INDIE

TOUSSAINTKADE 20
DEN HAAG

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

HET ADRES VOOR

DINERS AAN HUIS BEZORGD

leerd heeft. Dat de terreinkeuze onvoldoende voor-
bereid zou zijn kan niet slaan op de sawahgron-
den want anders zouden zij niet bevoeid zijn ge-
worden en al lang geleden verlaten. Waarschijn-
lijk is bedoeld dat niet vooraf door een ingenieur
de hoofdwatervleiding is gezocht en op kaart ge-
bracht, een opmerking die wel eens door anderen
is gemaakt, doch ten onrechte zooals wij nader
zullen aantoonen.

In den beginne kon zeer wel volstaan worden
met een mantrie-irrigatie, omdat men wist dat
tot pl.m. 1880 nog alle irrigatieleidingen in het
zwaarbevolkte en goed bevoeide vlakke gedeelte
van het gewest Bagelen door de bevolking zelve
in heeren- of dessadienst onder toezicht der In-
landsche hoofden langzamerhand waren tot stand
gebracht en allengs door haar zelve verbeterd. De
ingenieurs zijn eerst veel later daaraan te pas ge-
komen en deze hebben in hoofdzaak de kunstwer-
ken permanent gemaakt doch niet de tracé's be-
hoeven te verbeteren.

De hygiënische toestanden waren niet slechter
of beter dan overal elders waar men gewend is te
wonen in de nabijheid der lage sawahgronden. Het
kolonisten-materiaal was althans in den beginne
niet ongeschikt, men heeft met oordeel de meest
geschikken gekozen onder hen die zich aanboden.
En ware de leiding onoordeelkundig geweest dan
zou de eerste vestiging Gedong tatakan met daar-
aangrenzende later ontstane dorpen niet wortel-
vast zijn gegroeid, thans, ruim 20 jaren daarna,
zeker niet meer bestaan, noch in 1921 reeds aan
directe belastingen 4 pCt. rente van alle daaraan
bestede uitgaven hebben kunnen opbrengen.³⁾

Het consolidatie-proces der kolonie Gedong takaan
heeft inderdaad lang geduurd. Dit is te wijten
in de eerste plaats aan onze nationale deugd: voor-
zichtigheid bij groote uitgaven. Niettegenstaande
het emigratieplan van 5 achtereenvolgende jaren
voor ongeveer 7000 gezinnen was goedgekeurd,
werd nadat in 1906 de ruim 700 eerste gezinnen
voor de 2 eerste dessa's waren overgebracht, reeds
in 1907 besloten te wachten op de resultaten in-
stede van krachtig progressief de kolonisatie voort
te zetten. Wel werd na een gunstig rapport over de
werkzaamheden in 1906 in 1907 ontvangen van
den nieuwen leider, in 1908 en 1909 geld toege-
staan voor de derde en vierde nederzettingen doch
op veel kleiner schaal dan het schema aangaf. Men
week dus reeds na 1 jaar af van het plan dat met
de Javaansche hoofden en landbouwers was be-
sproken, n.l. om zoo vlug mogelijk een toestand
van Javaansche gezelligheid in de dessa, op den
weg, in de warongs (gaarkeukens) en op de markt
te verkrijgen, die als noodzakelijke voorwaarde
voor het slagen der kolonisatie-proef was bedon-
gen en erkend. Later in 1911 heeft men tot over-
maat van ramp de leiding der kolonisatie toever-
trouwd aan het bestuur der Lampongsche cre-
dietbank, een maatregel waarvan de Javaansche
kolonist zeide dat hij behalve voor zich zelf ook
nog voor de Bank moest werken.

Iets verder in het boek staat (blz. 81) „Hoewel
„de Indische Regeering blijkens uitlatingen in den
„Volksraad (najaarszitting 1926) optimistisch ge-
„stemd is over de toekomst der Lampongsche ko-
„lonisaties meen ik toch in twijfel te moeten trek-
„ken of de gunstige verwachtingen wel geheel ge-
„rechtvaardigd zijn.“⁴⁾ Weliswaar wijst de directeur
„van binnerlandsch bestuur er op dat van Gedong
„tatakan de nederzettingen van vóór 1919 al vrij
„zijn van de kolonisationschulden, dat 10 van de 25
„kampongs van na 1919 volkomen uit de schuld
„zijn en dat er nog 15 zijn, die nog niet met terug-
„betalen klaar zijn, maar dat elk jaar een flinke
„som wordt afbetaald, daartegenover staat het on-
„gunstige oordeel van het bestuur der Lampong-
„sche creditbank van Februari 1926, dat de ver-
„dere exploitatie der bank niet meer mogelijk was
„omdat het debetsaldo der Kota-agoengsche kolo-
„nisten was opgeklimmen tot 7½ ton.“

Nu moet men weten dat de kolonie Kota-agoeng
geheel afgescheiden staat van en geen verband
houdt met de kolonie Gedong tatakan, dat de
naam der eerstgenoemde kolonie niet eens voor-
komt in de opstellen van de heeren van Ginkel,
Craandijk en Schalkwijk en dat de heer Burger
zelf niet vermeldt, hoe die kolonie is ontstaan. Wij
vermoeden dat zij is gesticht door ontslagen con-

³⁾ Zie mondelinge behandeling in den Volksraad van
de 4e afd. der begroefing voor 1922.

⁴⁾ De auteur schrijft dat hij plaatselijk niet bekend
is (blz. 80).

POELIERSWAREN

Door deze bericht ik U, dat in mijn zaak in Wild en
Gevogelte op het SPUI 181 a niets anders wordt verkocht
dan eerste kwaliteit en beslist versche waar tegen lagen
prijs. Al mijn gevogelte is uit eigen mesterij te Voorburg.
Let s.v.p. op het juiste adres: 5480

SPUI 181A

Beleefd aanbevelend.

P. VAN BEEK - Spui 181a, Den Haag - Tel. 13273
Voorburg - Tel. 78303

tractanten der ondernemingen, zonder leiding van
Javaansche hoofden. Waarom de ongunstige toe-
stand van deze kolonie moet worden gekoppeld aan
het succes der op geheel andere wijze ingerichte
kolonie Gedong tatakan, komt ons raadselachtig
voor. Zoo wordt „à tort et à travers“ de Lampong-
kolonisatie der Overheid in een ongunstig daglicht
gesteld.

Nog een andere bedenking is gericht tegen de
Regeeringsopvatting: „Landbouwkolonisatie van
„overheidswege heeft een gewijzigd en meer algem-
„meen economisch karakter, als zij tevens is arbe-
„ders-kolonisatie“. De schrijver meent te weten
dat het een niet met het ander kan samengaan en
waar het feit dat de landbouwkolonie Gedong takaan
in twee jaren f 90.000 aan arbeidsloonen op
de naburige ondernemingen heeft kunnen verdienen,
het tegendeel bewijst, tracht hij dit te ont-
zenuwen door te zeggen, dat de kolonie nog niet
tot een zelfstandige economische eenheid is uitge-
groeid (blz. 133). De heer Burger meent n.l., dat
ieder landbouwkolonist tevens loonarbeider zou
moeten zijn, willen de twee bedoelde kolonisatie-
methodes samengaan. Doch ten onrechte, want in
de Javaansche desa is het niet in den regel de
landbouwer die tracht zooveel mogelijk arbeidsloon
te verdienen, doch zijn geen grond bezittende ver-
want of helper, die bij hem inwoont in zijn huis
of op zijn erf in eigen woning.

Nu de arbeidersimmigratie ten behoeve der par-
ticuliere ondernemingen in de buitengewesten. De
controleur Burger schrijft ter zake (blz. 109/10),
dat door de tegenstanders der poenale sanctie te
zeer de aandacht is gewijd aan het ethische of
juridische beginsel daarbij betrokken en te weinig
aan den practischen toestand, en verder (blz. 145),
dat volgens hem de poenale sanctie in de contract-
ten behouden moet blijven, omdat het absoluut
noodzakelijk zou wezen. Hij heeft echter dan over
het hoofd gezien, dat op Malakka in 1910 alle
contract-arbeid voor de daarheen ingevoerde
Britsch-Indische werklieden en in 1914 voor de
Chineesche arbeiders verboden werd, dat aldaar in
1921 de vrijheidsstraf tegen overtreding van de
Labour-code afgeschaft is en in 1923 ook de boete,
zoodat sedert 1923 de arbeidsovereenkomst er ge-
heel een civiel-rechtelijk karakter heeft aange-
nomen. En niettegenstaande de arbeid op Malakka
geheel vrij is, waren de finantieele resultaten der
rubberondernemingen er b.v. in 1925 belangrij-
gunstiger dan in Ned.-Indië.⁵⁾

Hebben wij met het bovenstaande getracht de
belangstelling te wekken voor den inhoud van
het proefschrift, er bestaat bovendien een reden
om het nog op een andere wijze even in be-
schouwing te nemen. Het is n.l. de dissertatie voor
de eerste promotie aan de Indologische faculteit te
Utrecht, welke totstandkoming tot zooveel dis-
cussie aanleiding heeft gegeven. In herinne-
ring wordt gebracht, dat het hier om ging
„De anthithese van een Leiden beoogend Indië
„te regeeren om zijn zelfs wil tegenover een
„Utrecht, dat Indië geregeerd zou willen
„zien als object van moederlandsche belangen“
(Prof. Colenbrander), waartegenover kwam de uit-
spraak: „Dat de stichters (der Utrechtsche Indol-
„logische faculteit) behooren tot degenen, die in
„Indië belang stellen, ook omdat zij daár belangen
„hebben, niemand zal het ontkennen, maar dat zij
„zoo dom zouden zijn te verwachten door hun
„stichting een instelling tot behartiging hunner
„bizondere belangen te kunnen verkrijgen is een
„onzinnige veronderstelling“ (Prof. Nederburgh);
of wel dit: „Het schijnt mij toe, dat degenen die
„onder leiding dezer protest-hoogleraren (te
„Utrecht) hebben gestudeerd, in het o.g. der bevol-
„king niet het karakter van onpartijdigheid zullen
„hebben dat voor een bestuursambenaar een con-
„ditio sine qua non is“ (Mr. Schumann, oud-Volks-
raadvoorzitter), waartegen het gende te stellen
is. „Spreekers noemt de namen der curatoren en
„vraagt of dergelijke vaderlanders er voor te ver-
„den: uden zijn, leerstellingen te doen propagee-
„ren, lie de zak der ondernemers zouden moeten
„helpen spekken (Ir. de Muralt, Kamerlid).

Welke dezer uitspraken nu vindt hare voorloop-
pige rechtvaardiging in het proefschrift? Wij
schrijven „voorloopige“, want welke houding de
controleur Burger later, in actieven dienst terug-

⁵⁾ Indische Gids, September 1926, blz. 785, 787 en
789/90.

⁶⁾ Koloniale studiën, Juni 1927, blz. 480.

Het meest gesorteerd Magazijn van Lingerieën, Modeartikelen, Tricotage enz.
in „DUINOORD” is Magazijn „DE ZONEGRENS”
FREDERIK HENDRIKLAAN 99 :: DEN HAAG
 Uitsluitend 1ste kwaliteit, scherp concurrerende prijzen
FILIALEN: Thomsonplein 26c, Den Haag - Pansierstraat 48, Scheveningen

ARNHEM

WILH. LAIMBÖCK

Overhemden

ROGESTR. 20
HOEK
VELPERPLEIN

ARNHEM

HET BESTE ADRES

PARFUMERIEËN EN TOILETARTIKELËN,

A. C. KRULLER-PEL

ALLEEN GEVESTIGD
 FREDERIK HENDRIKLAAN 258
 TELEFOON 54505 :: DEN HAAG

Alles wordt zonder prijsverhoging thuisbezorgd

Aanbevolen Adres voor de
 Vereeniging „Oost en West”

VERZENDING NAAR O. EN W.-INDIE, ONDER GARANTIE

DE N.V. BEGRAFENIS-ONDERNEMING „SIMPLICITAS”

VAN W. J. INNEMÉE & ZONEN TE 'S-GRAVENHAGE
 IS ONMIDDELIJK IN HET BINNEN-EN
 BUITENLAND TE ONTBIEDEN VOOR REGELING
 VAN EEN TRANSPORT, BEGRAFENIS OF CREMATIE

KANTOREN: DENNEWEG 71-73
 GARAGES, KISTENMAKERIJ EN DRUKKERIJ: HOOIKADE 43-57
 TELEFOON: 11314 EN 12890

JAN MESKER & Co.

PRINS HENDRIKSTRAAT 44-50

DEN HAAG

COMPLETE MEUBILEERING

IN MODERNE EN ANTIEKE STIJLEN

VRAAGT GRATIS ONZE UITGEBR. CATALOGUS
 BILLIJKE PRIJZEN :: BILLIJKE PRIJZEN

**N.V. J. v. VUUREN'S HANDEL-Mij.
 BRANDSTOFFENHANDEL**

DENNEWEG 67a

DEN HAAG

TELEFOON

14427

Wenscht ge te ontvangen 1e KWALITEIT
 Brandstoffen, tegen BILLIJKEN prijs en
 GEGARANDEERDE maat? Bel dan op 14427

dom, Prof. Dr. N. J. Krom over het Hindoeïsme en Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje over de verbreiding van den Islam.

Na Cheribon Palembang. De actie van den gemeenteraad van Cheribon, tegen den burgemeester Schotman ligt nog versch in het geheugen; thans maakt Aneta (d.d. Palembang, 24 Dec.) melding van een dergelijk, nu op Palembang betrekking hebbend geval: „Het financieel beleid van den burgemeester heeft geleid tot een zeer scherp conflict met den gemeenteraad, die een adres aan den Gouverneur-Generaal zond, waarin geklaagd wordt over het wanbeleid van den burgemeester.”

A. E. Immink. Te 's-Gravenhage is overleden de heer A. E. Immink, oud-assistent-resident bij het B. B.

A. Chr. Veenhuizen †. Te Rijswijk is, op den leeftijd van 63 jaar, overleden de heer A. Chr. Veenhuizen, oud-resident van Riouw en Onderhoorigheden, ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Dr. F. D. K. Bosch. Blijkens een met de jongste mail ontvangen bericht is Dr. F. D. K. Bosch, leider van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië, zeer ernstig ziek in het hospitaal te Batavia opgenomen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

**Jubileum Ned.-Indische Kunstkring.
 1902—1927.**

Uit de Indische bladen vernamen wij onlangs, dat op 25 Nov. j.l. een drukbezochte vergadering gehouden werd van het „Comité tot huldiging van den Ned.-Indischen Kunstkring” te Batavia, in verband met het 25-jarig jubileum; dat het comité bestaat uit representanten van alle kringen der maatschappij, en de vergadering stond onder presidium van den heer Moojen, daar de heer Van Kan wegens influenza afwezig was.

Medegedeeld werd, dat het de bedoeling is, dat het Kunstkringbestuur op 17 Dec. een receptie zal houden, waarop de heer Van Kan dan een feestrede zal afsteken. Voorts zal een tentoonstelling worden gehouden van beeldende kunsten, waar-schijnlijk gedurende een maand, waarbij een beroep op het publiek zal worden gedaan tot samenwerking bijv. door het tijdelijk afstaan van Indische schilderijen. Voorts zal een feestconcert worden gegeven met medewerking van de stafmuziek. Tevens wordt gerekend op de medewerking van andere musici.

Tenslotte zal getracht worden een bedrag bijeen te brengen ter overhandiging aan het bestuur in verband met de zware hypotheek, die op het kunstkringggebouw rust, waarbij vertrouwd wordt op den steun van alle kunstliefenden. Staande de vergadering werd ingeteekend voor f 1850, terwijl een schilderij van Jan Franken beschikbaar werd gesteld voor verloting.

Tot samenstelling van dit Comité van Huldiging was te voren in Indië het volgende rondschrjven aan verschillende vooraanstaande personen gezonden:

„L. S.

Het zij ons veroorloofd Uwe aandacht te vragen voor het feit, dat vijf en twintig jaar geleden de „Nederlandsch-Indische Kunstkring” werd gesticht.

Gedurende al dien tijd heeft de thans jubilerende vereeniging met kracht en goeden uitslag gestreefd naar de verwezenlijking van haar doel, de beeldende en versierende kunsten bevorderd, in het algemeen den kunstzin hier te lande verhoogd.

Zij heeft tentoonstellingen ingericht, voordrachten bezorgd over onderwerpen van kunstgeschiedenis, letterkunde en muziek, uitvoeringen op touw gezet door kunstenaars van naam uit Europa en Amerika. Zij heeft voorbeeld en eersten stoot gegeven tot de oprichting, op Java en daarbuiten, van vereenigingen met gelijke strekking, die met den „Bond van Kunstkringen” samenwerken.

De betekenis van het werk der Kunstkringen voor onze samenleving is zeer groot en zeker heeft dat werk voor een aanzienlijk deel bijgedragen tot de verbetering van de inzichten omtrent zaken van kunst en tot verhoging van de belangstelling, die allerwegen valt te bespeuren.

Aan den Nederlandsch-Indischen Kunstkring en de wijze, waarop deze zijne taak heeft vervuld, is

zal aannemen, zal hij vermoedelijk zelf nog niet weten. Bij het lezen van het persoonlijk standpunt door hem ingenomen ten aanzien van de poenale sanctie (blz. 145) is het mogelijk dat menig ondernemer goedgekeurd zal knikken en Mr. Buffart, voorzitter van Avros, die over een artikel in de „Indische Gids” van September 1926 verveeld schreef: „Alweer de koelie-ordonnantie! Saidjah's vader had een buffel”, om de eentonigheid van het onderwerp uit te drukken, kan nu uitgeroepen hebben: „Jawel de Koelie-ordonnantie! Es ist eine alte Geschichte, doch bleibt sie immer neu”.

Intusschen zou onmogelijk gezegd kunnen worden, dat de controleur Burger desbewust een buiging voor de particuliere landbouwindustrie heeft willen maken. Neen, hij heeft o.i. onpartijdig den gulden middenweg bewandeld, want ook eenige bladzijden (148/49) zijn gewijd aan de tekortkomingen der planters.

DR. H. G. HEIJTING.

Van Week tot Week.

Dinsdag 20 tot Maandag 26 December.

Gouverneur van Suriname. Bij Kon. Besl. is op verzoek met 1 April aan mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra eervol ontslag verleend als gouverneur van Suriname, onder dankbetuiging voor de in dat ambt bewezen gewichtige diensten en is hij benoemd tot commandeur in de orde van Oranje-Nassau.

Tot gouverneur van Suriname is benoemd dr. A. A. L. Rutgers, directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië.

Dr. Rutgers, schoonzoon van Z. Exc. A. F. Idenburg, oud-minister van Koloniën, oud-gouverneur-generaal van Ned.-Indië, en... oud-gouverneur van Suriname, zal in verband met zijne benoeming in de eerste dagen van Februari naar Nederland vertrekken.

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd is tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift getiteld: Balambangansch adatrecht, de heer J. W. de Stoppelaar; tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift getiteld De Pasmah en haar verwantschapshuwelijks- en erfrecht, de heer W. Hoven.

Amsterdam. Bevorderd tot doctor in de geneeskunde op proefschrift, getiteld: Kindersterfte ter Oostkust van Sumatra, de heer M. Straub.

Resoluties in den Raad van Indië. Bij Kon. besluit is op verzoek eervol ontslagen uit 's lands dienst met dank mr. P. W. Filet, als lid van den Raad van Ned.-Indië;

is benoemd met 5 Januari tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, mr. H. G. P. Duyfjes, thans procureur-generaal bij het hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sluiting van den Volksraad. Den 22en Dec. is de gewone najaarszitting van den Volksraad gesloten. In zijn sluitingsrede huldigde de Voorzitter, Mr. Neytzel de Wilde de leden „voor de manier waarop de epineuze wijziging van de Staatsregeling behandeld was”. (Aneta).

Bestuursindeeling op Java. Batavia, 22 Dec. (Aneta).¹⁾ Opgeheven is het gewest Rembang en ingesteld zijn de gewesten Oost-Java en Midden-Java en de gouvernementen Solo en Djocja.

Aardstoringen op Sumatra's Westkust. Padang, 22 Dec. (Aneta). De route Pajakombo-Pangkalan-Kotabaroe is ten gevolge van aardstoringen gestoord. Onder de storingen is een bergstorting van 10.000 kubieke meter. Het zal een maand duren voor dat alles is opgeruimd.

Prof. Dr. de Bussy, directeur der afdeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, is van zijn studiereis naar Ned.-Indië teruggekeerd en heeft zijne werkzaamheden hervat.

De godsdiensten van den Indischen Archipel. Tijdens den kolonialen vacantie-cursus voor geografen, welke van 27 tot 29 Dec. te Amsterdam gehouden wordt, zullen voordrachten gehouden worden over de inheemsche godsdiensten van den Indischen Archipel, en wel door Prof. Dr. G. van der Leeuw over het Heiden-

¹⁾ De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „N.R.Ct.”.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden
Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende
advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN

W. van Heyst, Velsen.

ADVIES- EN INFORMATIE-BUREAUX

Haagsche Advies- en Informatiebureau, Thomas
Th. Schwenckestraat 35, Den Haag.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 90c,
Den Haag.

BAD- EN ZWEMRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes”, Weimarstraat 63,
Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87,
Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Netten & Co., Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankstraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begravenisondernehmung „Simplicitas”, Denneweg,
Den Haag.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN

N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277,
Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14,
Den Haag.
J. Rozestraten, Vondelstraat 49, Amsterdam.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concur-
rent”, Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald, Pymontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN

J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Sche-
veningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Jok. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN

„De Residentie”, L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMES- EN HEERENKLEERMAKERS

Derlum's Kleermakerij, Weimarstr. 65, Den Haag.
„Dress”, Valeriusstraat 72, Den Haag.
The Encos, Weimarstraat 24a, Den Haag.
Fa. de Groot en v. d. Lans, Pijaboomstr. 4a, Den
Haag.

DAMESKAPPERS

Maison Alice, Plein 11, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU

„Hilvers”, Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN

Drogisterij „De Boer”, Paulus Buysstraat 9, Sche-
veningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den
Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

Van Eijk, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
N.V. Werkmetaal, Piet Heinstr. 17, Den Haag.

EXPEDITEURS

4 Veentje, Helmerstraat 10, Den Haag.

FEESTARTIKELEN

Klaassen, Prinsstraat 4, Den Haag.

LOSBLADIGE BANDEN

BLADEN MET COU-
RANTE LINIATUUR

DIRECT UIT VOORRAAD

RINGBANDEN OCT. - KWARTO - FOLIO FORMAAT - PRIMA METALEN

VRAAGT PRIJSLIJST

LEVERING UIT VOORRAAD

THE H. V. R. TRADING COMP.
ORANJELAAN 21, DEN HAAG

VERKOOPAFDEELING
BINDERIJH. v. RIJMENAM

het te danken, dat men thans van een beginnend kunstleven hier te lande kan spreken. Daarvoor komt der vereeniging de waardeering toe van allen, die voor het gemis van het vele, dat het moederland biedt, eenige vergoeding vinden in hetgeen de Kunstkring heeft tot stand gebracht.

Het komt ons voor, dat die arbeid, die mede gericht is op de bevestiging en de uitbreiding van de Westersche beschaving, de Nederlandsche in het bijzonder, alleszins steun verdient. Het vijf en twintigjarig bestaan der Vereeniging biedt de geschikte gelegenheid om van die waardeering blijk te geven.

Het zou ons hoogst aangenaam zijn, zoo wij als bewijs van Uwe instemming met het bovenstaande de toezegging mochten ontvangen, dat U bereid zijt zitting te nemen in een „Comité tot hulding van den Nederlandsch-Indischen Kunstkring te Batavia, 1902—1927.”

Tot dit Comité traden, buiten de ondergeteekenden, reeds toe de heeren: B. D. W. J. van Gadde-
ren, Mr. H. s'Jacob, Mr. A. Meyroos, Prof. Mr. A. S. Oppenheim, Th. C. Sandrock en N. van Zalgie.

De heer Mr. K. F. Creutzberg, vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië, heeft zich bereid verklaard als Eere-voorzitter van het Comité op te treden.

In afwachting van Uw geëerd antwoord, dat wij gaarne vóór 8 November a.s. zouden tegemoet zien, verblijven wij, met de meeste hoogachting,

Uw dienstvaardige,

w. get.: Prof. J. VAN KAN.
„ TH. LIGTHART.
„ P. A. J. MOOJEN.

Stellig zullen zeer velen uit alle deelen van Nederlandsch-Indië zich geroepen gevoelen op gulle, hartelijke wijze aan deze feestviering mee te doen en waarschijnlijk zullen ook oud-Indiërs in Nederland en elders in Europa hun steentje daartoe willen bijdragen, uit dankbaarheid en prettige herinnering aan alles, wat zij vroeger genoten hebben, door toedoen van die Kunstkringen.

Welk een mooi en hoogst noodig werk dit genootschap gedaan heeft en nog doet en welk een aandeel de heer Moojen, die thans tijdelijk in Indië vertoef, daarin had, spreekt o.a. ook uit hetgeen mevrouw Marie van Zeggelen, een ooggetuige en deelhebster, in het j.l. Mei-nummer van het tijdschrift „Op de Hoogte” daarover vertelt:

„Moojen is de man geweest, die in de Indisch Europeesche Maatschappij iets tot stand gebracht heeft, dat door velen onmogelijk werd geacht, n.l. een Kunstleven. Ik herinner mij nog goed hoe er in de ambtenaars- en handelswereld in Batavia eenigszins railleerend gesproken werd over de plannen om: een Kunstkring op te richten. Een Kunstkring in Indië!! Waar moest die kunst vandaan komen? Waar waren de kunstenaars?

„En werkelijk, zoo geheel zonder reden, leek deze zachte spot niet. Waar het hoofdzakelijk Beeldende Kunst zou zijn, die de aanstaande Kunstkring zou te zien geven, bestond er groote kans, dat wij — enkele toen in Indië vertoevende schilders als Max Fleischer niet te na gesproken — dilettantenwerk zouden genieten of met iets tevreden moesten zijn, dat men uit Holland wel de groote zee over zou willen zenden, zonder al te veel risico!

„Maar het is beter gegaan dan men dacht, dank zij ook de medewerking van Mevrouw Roozeboom-Pit, de artistieke echtgenoot van den gewezen landvoogd, dank zij vooral het krachtig bestuur van de heeren Teillers en Moojen.

„Reeds een der eerste tentoonstellingen van een zending uit Holland had succes. Het Indisch Europeesche publiek bleek waarlijk wel behoefte te hebben aan de poëzie, die het schilderij in een woning brengt en de Hollandsche koeien en weiden van Van Ingen hadden aftrek. Er werd gelukkig „gekocht”, een eerste voorwaarde om onzen Kunstkring te doen slagen. En door deze levensvatbaarheid ontwaakte bij velen, die er, zooals men dat noemt: „aan deden”, de lust om te gaan werken.

In een der zaaltjes van het „Bataviaasch Genootschap” werd gelegenheid gegeven tot modelteekenen en later zelfs voor tentoonstelling dezer studies. Het gevaar voor zelfoverschatting, dat in Indië zoo groot is, werd afgewend door de oprichters, want zij stelden op den voorgrond, dat alles een probeeren was; dat onze Kring er was om onzen kunstzin wakker te houden en waar er talent was, het de gelegenheid te geven zich te ontwikkelen.

„De betrekkelijke korte afstand tusschen Ned.-Indië en Voor-Indië, Japan en China bracht ons in

de gelegenheid, heerlijk schoone kunstvoorwerpen van daar te betrekken.

„Er werden buitengewoon mooie tentoonstellingen van dien aard georganiseerd en de Kunstkring was er. Hij was zelfs zoo sterk, dat er op andere plaatsen ook Kunstkringen werden opgericht, die in 1916 tot een Bond werden samengebracht, zodat nu over geheel Java en Sumatra een zelfstandig kunstleven aan het bloeien is. Dit alles is grootendeels het werk van P. A. J. Moojen en dat ik zo lang hierbij stilsta, vindt zijn oorsprong in de dankbaarheid die ik gevoel voor dit mooie werk, want ik heb Indië gekend in den donkeren tijd, toen iedere kunstuiting of verlangen er naar als hypergevoelig of aanstellerig werd beschouwd en weet, wat het was, toen eindelijk dat gemis werd opgeheven en ons leven verrijkt werd door het ontstaan van een centrum, waar eens even het materialisme van iederen dag kon afgeschud worden.

„De heer Moojen is oorspronkelijk architect en hij was het bijgevolg ook, die het gebouw voor de kunstkring ontwierp en bouwde. Het verrees aan den grens van het toen nieuw uitgebreide Weltevreden — het oude landgoed Menteng, welk staatsgedeelte thans dezen naam heeft.”

Het moet voor den oprichter een groote voldoening zijn, na deze vijf-en-twintig jaren, — ook vele zorgen en moeiten, die natuurlijk de Kunstkring hem baren moest —, in datzelfde gebouw thans terug te kunnen zien op zooveel schoons en nuttigs, dat werd bereikt, dat stellig in zijn gevoortgezet zal worden en uit den mond der receptie opgekomen te vernemen, hoezeer het zijn initiatief voortgesproten werk wordt gewaardeerd.

Er gaat dan ook een diepgaande invloed uit van de verschillende kunstkringen op de Europeesche samenleving in Indië. Zij die een vergelijking kunnen trekken tusschen de toestanden vóór 1900 en thans, beseffen dit het best. Zij weten, hoe droevig te moede jonge menschen zich gevoelden, die in een beschaafd, verzorgd Hollandsch milieu kenden, zoodra zij in Indië voet aan wal zetten, dat niet anders vonden dan ongezellig kale huizen met witgekalkte muren van buiten en van binnen, met den traditioneelen teerstreep aan den onderrand en als versiering aan de wanden hoogstens eenige foel-leelijke reclame-prenten van zeep en sigaretten, terwijl de meubilering naar rato was, hoe te strijden hadden tegen het heimwee, dat een leven daarginds zoo ondragelijk zwaar kan maken. En nu... welk een ommekeer is er langzamerhand tot stand gekomen. Menig modern interieur heeft heusch thans niet voor een Hollandsche richting onder te doen! De gedachte, dat het anders kan en het zelfvertrouwen, om te trachten in de Europeesche-Indische huiselijke omgeving schoonheid te brengen, heeft de Kunstkring erin gebracht, door zijn opwekkend en aanmoedigend voorbeeld, door zijne tentoonstellingen, ook van Inlandsche Kunstnijverheid, welke vóór dien heel weinig gewaardeerd werd. Zoo lezen wij in de jongste December-afl levering van „Oedaja” een artikel van Nico Oosterbeek over „Hollandsche Graphiek in Indonesië”, waarin deze o.m. schrijft:

„Na de zeer geslaagde tentoonstelling in December van het vorig jaar in den Delische Kunstkring gehouden, heeft de heer P. A. Moojen, de eerevoorzitter van de kunstkringen op Java, thans het initiatief genomen om een tentoonstelling van Hollandsche graphische werken voor Java samen te stellen. Dank zij dit lofwaardig ondernemen, zal men nu o.a. te Weltevreden, Bandoeng, Semarang, Djocja en Soerabaja kennis kunnen maken met een uitgebreide collectie werken van moderne Hollandsche graphici, waarbij vertegenwoordigd zijn de volgende kunstenaars: Alma, A. Kerkzen van Angeren, N. Eekman, Hein van Essen, Aart van Dobbenburgh, W. de Gruyter, J. Franken Pzn., Jessurun, Mesquita, Fokko Mees, S. Mouljn, Dirk Nijland, G. A. H. van der Stok en Jan Wittenberg. Elk der deelnemers zond een 8 à 10-tal zijner beste werken in en zoo werd een waarlijk fraaie collectie etsen, litho's en houtsneden bijeengebracht, die thans reeds in Indonesië aangekomen, daar de eerstvolgende maanden een goed, schoon niet volledig overzicht zal bieden van hetgeen onze moderne kunstenaars bezielt en waartoe zij op dit gebied in staat zijn.”

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.

tusschen de haven in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verband met Singapore, Penang en Australië

Uitvoering dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

zal na 1930 nog slechts bij uitzondering worden verleend, aangezien ingevolge art. 41 van het nieuwe Academisch Statuut de vrijstelling van eenige examens van de nieuwe opleiding alleen kan worden verleend aan hen, die vóór 1 Januari 1924 het eind-examen voor den Ned.-Ind. administratieve dienst hebben afgelegd. Wordt daarnaast in aanmerking genomen, dat door de omzetting van de 3-jarige opleiding in een 5-jarige, gedurende een tweetal jaren slechts enkele ambtenaren voor den bestuursdienst zijn uitgezonden, dan zal het duidelijk zijn dat uitbreiding van het aantal jaarlijks voor opleiding voor den bestuursdienst open te stellen plaatsen hier niet kan baten; men zou over enkele jaren voor een over-compleet komen te staan, met alle gevolgen van dien. Overigens is van intrekking van studie-verloven geen oogenblik sprake geweest; wel van intrekking van door den Min. v. Kol. verleende verlengingen van de normale studieverloven van ruim 2 jaren, met dien verstande, dat de betrokkenen nog gelegenheid krijgen hunne studie in de komende maanden te beëindigen. In elk geval zullen deze in 1924 en 1925 aangewezen ambtenaren dan 2 jaren en 3 maanden of langer verlof hebben genoten, terwijl het de bedoeling is geweest den normalen duur van de verdere studie op 2 (cursus-) jaren te stellen (voor degenen, die voor het doctoraal Indisch recht studeeren, iets langer). Degenen, die het vorige jaar zijn aangewezen, worden in de gelegenheid gesteld om hunne studie in twee jaren te beëindigen. De niet-aanwijzing in dit jaar van een twaalfstal bestuursambtenaren voor de verdere academische studie is een gevolg van het abnormaal groot aantal bestuursambtenaren, dat volgend jaar met buitenlandsch verlof wensch te gaan (ruim 100 tegen 50 à 60 in normale jaren), waaromtrent eerst einde Juli j.l. zekerheid werd verkregen. (De Loc. 14/11)

De heer Mochtar (Nationalist) betoogde dat het aantal Inlandsche artsen vermeerdering behoeft. Er is bij de Inlandsche bevolking een toenemende drang naar geneeskundige hulp. (De Loc. 16/11)

De heer Djafadningrat (N.-I. Vrijz. Bond) wees op het uitgebreide gebied, dat de Volkslectuur te bestrijken heeft; elke uitbreiding zal hij toejuichen. Voorspands is een diepe, inwendige organisatie ook niet noodig; men griet daardoor personen, die er jarenlang gewerkt hebben. De taak van de Volkslectuur is de geestelijke associatie van Oost en West. In de toekomst moeten dus personen met een Oostersche letterkundige opleiding de leiding hebben. (De Loc. 17/11)

Verschillende leden verklaarden zich tegen de destijds aangehouden motie-Aay c.s. H. i. is het instituut van legerpredikanten en -aalmoezeniers te nuttig, o.m. in verband met het communisme en anti-religieuze stroomingen, dan dat tot opheffing zou mogen worden besloten. Eenige leden erkenden wel het nut der instelling, maar zouden dit instituut alleen gehandhaafd willen zien, indien ook aan Mohammedaansche godsdienstleeraren een plaats bij leger en vloot zou worden toegekend. Hiertegenover werd opgemerkt, dat, aangezien de Islam geen persoonlijke zielszorg kent, zooals het Christendom, er geen reden is, om in het leger Mohammedaansche godsdienstleeraren aan te stellen. (De Loc. 18/11)

De heer Soeroro (Sar. Isl.) wees er op, dat onder de zonen der oude regent-families de lust om een werkring te zoeken bij het Inlandsch bestuur, vergeleken bij vroeger jaren, sterk is achteruitgegaan; hij schrijft dit toe aan de gewijzigde omstandigheden; het regentengezag wordt niet alleen meer gedragen door het oude regentengeslacht, maar ook door de zonen uit het volk. Spr. wensch voort, dat de Regeering het principe van de erfopvolging niet streng zal vasthouden; de Regeering moet bedenken, dat zij ook den steun behoeft van de algemeene bevolking. (De Loc. 19/11)

Wij verwijzen naar De Loc. (16/11, blz. 33 „Luchtvaart“), het Bat. Nwsbl. (16 en 17/11 „De wijziging van de Ind. Staatsregeling“; 18/11 „Persbreidel“), de Java-Bode (16/11 „De eenheid van Indië“; 17/11 „De burgerlijke luchtvaart“, A. Plesman; 18/11 „De Indische Pers“, Mr. J. J. Schrieke; 19/11 „Regeering en Pers“ en „De stadspolitie“), het Soer. Hbl. (15/11, 3de bl. „Binnenlandsch Bestuur“ betr. de zaken-Stein en Karsen, Z.), De Sum. Post (21/11 „Het P. S. I.-congres“, Gobeë) en de Deli Crt. (22/11 „Een Twee-Kamerstelsel“ in Indië; 21/11, 1ste en 4de bl. „De positie der Permanente Arbeidscommissie“; 24/11 „Onze arbeidsvoorwaarden en de P. S.“).

Internaatopvoeding.

Het internaatwezen in Indië is nog bleekelijk jong (Soer. Hbl. 12/11 „De Week“). In 1851 werd

WIJNHANDEL „DE KROON”

Z.-BUITENSINGEL 288 WEIMARSTR. 198-204
Tel. 30075 DEN HAAG Tel. 34223

PRIMA OUDE GENEVER

per Liter f 3.75

De woorden beamende van R. M. Noto Soeroto, die in zijn rede voor het Algemeen Nederlandsch Verbond o.a. zeide: „Uw Cultuur heeft de Voorzienigheid gemaakt tot een der bevruchtende factoren in de opleving der Indonesische volken“, welke, naar schrijver terecht opmerkt, in de eerste plaats sloegen op den ontwikkelenden invloed der Nederlandsche taal, schrijft hij:

„Ongetwijfeld zal het voertuig der gedachte, het geschreven en gesproken woord, wat Indonesië aangaat, de voornaamste rol blijven spelen in de wederzijdsche uitwisseling van geestelijke en culturele waarden tusschen Oost en West, terwijl juist voor Nederland van 't grootste belang is en de heilzaamste bewondering wekt, wat Indonesië voortbrengt op het gebied der beeldende en technische kunsten, de voortbrengselen van volksnijverheid inbegrepen.

„Toch zal een grooter en stelselmatige propaganda voor de Nederlandsche graphiek, schilder- en beeldhouwkunst in Indonesië niet uitsluitend van beteekenis behoeven te zijn voor het geestelijk leven der in Indonesië wonende Nederlanders, maar zullen hiervan de beschaafde Indonesiërs zelf ook kunnen profiteren.”

Schrijver eindigt zijn artikel met de volgende woorden, welke, evenals de voorgaande, als uiting der zich baanbrekende, moderne geestesrichting onder de Europeanen, ook een zeer hoopvol uitzicht openen op een wederzijdsche toenadering:

„Alzoo zal dit werk in Indonesië misschien beter door de Indonesiërs worden verstaan, dan door de daar verblijvende Europeanen, wier mentaliteit, over het algemeen, te zeer door vooroordeelen en conservatisme is aangelast, om het nieuwe, frissche, onrijpe, maar hoopgevende van onze wereld en ons geestelijk leven te kunnen verwerken.

„Wij hopen dan ook van harte, dat de tentoonstellingen in de kunstkringen van Java door de Javanen zelf druk zullen worden bezocht, opdat ook hierdoor zal worden voortgesponnen aan de fijne, onzichtbare draden, die tusschen de ziel van Oost en West het weefsel moeten vormen, waaruit eenmaal voor beiden een even smetteloos gewaad zal kunnen worden vervaardigd, zoodat de wederzijdsche verschillen geen heletsel meer zullen zijn om de onderlinge eenheid te erkennen, de goddelijke menscheeljkheid, die zich bij bruin en bruin en blank gelijkelijc en het zuiverst uit in de gezegende Kunst.”

Ook „Het Koloniaal Weekblad“ voegt zijne beste gelukwenschen bij de vele, die den Jubilaris van alle kanten toestroomden en hoopt, dat de gezegende invloed van den arbeid der Kunstkringen in toenemende mate, zowel Nederland, als Indonesië, ten goede moge komen.

2) Wat de Javanen betreft, tellen in deze toch zeker ook hun literatuur, tooneel, muziek en dans mee. — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad.

De bladen (o.a. Bat. Nwsbl. 16 t/m 22 Nov.) bevatten Verslagen, Overzichten en Beschouwingen over het in den Volksraad behandelde.

Bij Justitie is veel gesproken over den reclasseerings-arbeid, dien de Regeering weer wat inperkt. De heer Van Baalen sprak over de concurrentie, die de gevangenisarbeid den middenstand aandoet. In een motie werd de Regeering uitgenoodigd maatregelen te nemen om dien arbeid te beperken tot het leveren aan gouvernements-instellingen. (De Loc. 14/11)

Bij de beschouwingen van de huidige moeilijkheden met de formatie der bestuursambtenaren (B. B.) dient niet uit het oog te worden verloren, dat gedurende de laatste jaren minstens 32 en den laatsten tijd meer dan 40 van de beste bestuursambtenaren met meer dan 6 j. dienst, op een begrootings-formatie van ruim 240 controleurs door een studie-opdracht aan het eigenlijke bestuur waren onttrokken. De aanwijzing voor verdere academische studie

HAARLEM

N.V. v. BASTEN's Woninginrichting

WAGENWEG 102 :: HAARLEM
t.o. de Hazepaterslaan, Tel. 11159

Complete installatiën worden tevoren volledig begroot en opgegeven.

Al onze Meubelen, Tapijten, Stoffen, enz., worden onder schriftelijke garantie verkocht. Levering geschiedt franco door het geheele land, met eigen auto's.

Alle artikelen in onze Show-rooms zijn geprijsd, zoodat iedere Cliënt zelf de prijzen kan zien.

AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

CHRISTELIJK LYCEUM

TE HAARLEM

Gevestigd: EMMAKADE 43

Afdelingen GYMNASIUM, H.B.S. met 5-jarigen cursus en Economisch Litteraire H.B.S.

MODERN INGERICHTE SCHOOL
PROGRAMMA op aanvraag bij den Rector

Ir. W. VAN DORP

5400

Neem 'n GAZELLE

Jevoelt niet dat je rijdt

PRIJZEN VANAF F 72.-

GAZELLE-RIJWIELMAGAZIJN M. A. KUIPER
voorheen VROLIJK

ZOUTMANSTR. 10a DEN HAAG TEL. 34725
AANBEVOLEN ADRES VAN „OOST EN WEST”

Den Leden wordt beëeid doch dringend verzocht, bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Kuduës, res. Semarang, Java.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden
Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende
advertenties.

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Grootte Markt, Arnhem.
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingsstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
G. Kern, Den Haag-Batavia.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schotvers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kledingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios“, Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijk, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster“, Goudenregenplein 64, Den Haag.
W. Somer, Keizerstraat 116, Scheveningen.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zónegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

N.V. van Basten's Woninginr., Wagenweg 102, Haarlem.
Jungschläger, Gillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorset, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrik. 258, Den Haag.

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums

ook gebouwd voor de Tropen.

VRAAGT OFFERTE

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTR. 3. Tel. 1562. NIJMEGEN

bij Buitenzorg het *Instituut-Herwijnen* opgericht, dat naast een gymnasiale opleiding een goede harmonische internaatopvoeding gaf. In 1855 werd ze opgeheven. De militaire *pupillenschool* te Gombong, die de eerste 40 jaren heel nuttig werk heeft geleverd, later minder goed, werd in 1913 opgeheven. Met uitzondering van de *weeskinderen* was na 1850 langen tijd geen sprake van Europeesche internaten, tot aan het einde der 19de eeuw door instellingen als de Loge, kloosters e.a. in verschillende plaatsen, meestal centra van cultuuronderaemingen, internaten werden opgericht om kinderen in de gelegenheid te stellen Europeesche inrichtingen van lager of middelbaar onderwijs te bezoeken. De laatste 10 jaren zijn tal van internaten opgericht, zoals te Bandoeng het *I. E. V.-internaat*, te Batavia het *internaat der Carpentier Alting-stichting*, vele *klooster-internaten* enz. Het zijn voor Europeesche kinderen niet zoozeer opvoedings-instituten; hun bestemming is veeleer het bestaande kosthuissysteem, dat geleidelijk verdwijnt, te vervangen. Mits goed geleid, kunnen deze internaten van groot nut zijn voor de Indische maatschappij. Een internaat voor Europeanen, uitsluitend bedoeld als opvoedings-instituut om kinderen aan een milieu zonder opvoedkundige kracht te onttrekken, is de welbekende inrichting van *Pa van der Steur* te Magelang, die sinds tientallen jaren een zegen is voor honderden misdeelden.

De oprichting van *opleidingsscholen* voor *Inlanders*, die behalve als onderwijsinrichting ook dienen als opvoedingsinstituut, waar een intensieve nieuwe opvoeding, voornamelijk gericht op karaktervorming, buiten het oude milieu plaats vindt, dateert reeds van de eerste helft der 19de eeuw. Ze waren uitsluitend toegankelijk voor kinderen uit den hoogsten Inlandschen stand. De toevoeging van een internaat was een gevolg van de groote afstanden. In het laatst der 19de eeuw werden deze scholen ook opengesteld voor de lagere standen; het gouvernement nam, in plaats van zó als vroeger de ouders, alle kosten van onderwijs en opvoeding op zich. Deze inrichtingen kregen het karakter, dat zij tegenwoordig hebben: opvoedingsinrichtingen buiten het oude milieu, voor het aankweken van een nieuwen geest. Een enorme uitbreiding ondergingen deze scholen met internaat, zooals opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren, kweek- en normaalscholen voor Inlandsche onderwijzers en onderwijzeressen, scholen voor Inlandsche rechtskundigen en Indische artsen, Holl.-Chineesche kweekschool enz. Verscheidene instituten zijn gebouwd toen de heeren *Creutzberg* en *Hazeu* leiders van het Dep. van Onderwijs waren, het eene al luxueuzer dan het andere. Jongens en meisjes uit een eenvoudig Chineesch of Inlandsch milieu raakten gewend aan een omgeving en een levenswijze, die ze later met het hun toegedachte traktement niet konden benaderen. Dit kweekte bij de aldus opgeleiden groote ontevredenheid. Afgezien hiervan hebben deze internaten nuttig werk gedaan voor de Inlandsche maatschappij. Heel wat betere begrippen omtrent gezinsopvoeding, hygiëne enz. zijn daardoor eigendom geworden van een deel der Inlandsche maatschappij. Algemeen erkend wordt ook, dat door de onderwijzers en hun echtgenooten in deze internaten groote toewijding en liefde is gegeven en nog wordt gegeven aan de aan hun zorgen toevertrouwde leerlingen. Al is de dankbaarheid niet altijd evenredig geweest aan de gegeven toewijding, *Nederland heeft hier het beste gegeven van wat het geven kon*. In 1922 waren 6000 Inlandsche jongens en meisjes ondergebracht in internaten, voor het allergrootste deel voor rekening van het Gouvernement, terwijl het aantal beurzen voor andere inrichtingen van voortgezet onderwijs zó groot was, dat b.v. in 1921 ruim 50 pCt. der leerlingen van de A. M. S. uit een beurs studeerde. Door de reorganisatie van de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers en de *Osvia's* zijn deze getallen thans iets kleiner. Aan de Mulo-scholen worden geleidelijk internaten gevestigd, waar men de leerlingen, volgens een zeer gezond principe, een matige vergoeding laat betalen.

Het *Soer. Hbl.* kan zich echter niet vereenigen met het voornemen der Regeering om een proef te nemen met de oprichting van *internaten voor de opleiding van dessa-onderwijzers*. Men deed verstandig de proef niet te beginnen en een verbetering van de opleiding der dessa-onderwijzers ter hand te nemen, in nauw verband met de slechts langzaam voortschrijdende evolutie der Inlandsche maatschappij en ook in verband met haar financieele draag-

Verlofgangers

TE KOOP AANGEBODEN EEN HEERENHUIS
gemeubileerd of ongemeubileerd, 9 kamers, badkamer, 3 W.C.'s, kelder en zolder. Gelegen aan de Boschjes, dicht bij Centrum, lijn 2. Te bezichtigen dagelijks 2—3 uur, Celebesstraat 88.

kracht, tenzij men inrichtingen weet te scheppen als Munoz op de Filippijnen, waar de internen naast hun studie door handenarbeid in eigen levensonderhoud voorzien. Het gebrek aan voldoende geschikte leiders maakt ook dit voorloopig tot een vromen wensch.

Het *Soer. Hbl.* van 12 Nov. (5de bl.) geeft een voordracht weer van zuster C. H. C. Gunning, directrice der *Opvoedingsgestichten* te Soekaboemi, over het werk der gestichten en de kinderverzorging in het algemeen; *De Loc.* van 14/11 (blz. 6) vertelt van „*Margoredjo*“, de Doopsgezinde-zendingspost; die van 18/11 (blz. 26) bevat een oproep „*Aan de vrouwen van Ned.-Indië*“, opdat Indië niet achterblijve op het vrouwencongres in Juli 1928 te Honolulu.

Bali.

De heer *Zentgraaff* vervolgt in het *Soer. Hbl.* (8, 11, 12, 16 en 17/11, 3de bl.) zijne reisbrieven over *Menado* en *Bali*.

Schr. somt enkele hoogst onaangename en ergerlijke histories op van het *wangedrag van toeristen op Bali*. Enkele zonden tegen gewoonte en adat zijn het gevolg van volslagen onbekendheid met land en volk, doch met eenigen goeden wil van de toeristen zijn zij te voorkomen. Een deel der schuld komt ongetwijfeld ten laste der *reclame- en toeristen-bureaux*, die den vreemdelingen geen enkele aanwijzing of waarschuwing geven. Dit is vooral op Bali noodig, omdat het hier gaat om cultuur en godsdienst, welke nog leven in het volk. In Egypte is dit anders; daar staat de *Fellah* volkomen buiten de sfeer waartoe de oudheden in zijn land behooren. Er is nog groote behoefte aan een goed *handboek over Bali*, in den trant der *Baedekers*; aan de huidige reclameboekjes heeft men niets. Schr. wenscht in bescheiden dimensies een handboek, waarin mannen van naam en gezag op elk gebied een hoofdstuk schrijven. Hij denkt aan *Baedeker's „Egypte“*, met artikelen van personen als dr. Prüfer, capt. Lyons, prof. Schweinfurth, prof. Becker en prof. Steindorff. Op sommige punten — bijv. *Kintamani*, het neusje van den zalm — zal men de gelegenheid tot logies of het nemen van maaltijden wat kunnen uitbreiden. Het moet alles zijn ingesteld op vrij vluchtig bezoek. Er is voor den toerist niets anders dan land en volk zelf, en met dit volk bestaat niet het minste contact, buiten het streng zakelijke. De *Baliër* heeft het zeer druk, met z'n vele goden die hij voortdurend in observatie moet houden, opdat ze hem geen kwaad doen. Met z'n vechthanen, de beste van den Archipel. En zó gaat zijn aandacht naar deze hooge dingen: *goden en hanen*, dat de rest van de wereld hem volkomen onbewogen laat. De vreemdeling komt soms een moment in zijn sfeer, als hij hem houten poppen, of iets anders, verkoopt. Of vee en varkens. En al is het bestuur van zijn land in handen van Europeanen, deze verdwijnen weer even snel uit de sfeer zijner belangstelling als zij er nu en dan even in komen. Hij heeft genoeg aan zichzelf. Soms ook aan z'n vrouw. Altijd aan z'n goden en vechthanen. Er is bijna iets artistieks in zijn onverschilligheid jegens wat daar rondrijdt en loopt door zijn land. En misschien heeft hij wel gelijk.

Het Balische leven stoelt in al z'n uitingen op den godsdienst. Het *Hindoeïsme*, meer dan eenige andere godsdienst, beheerscht dit leven. Ieder die zich zet aan het werk der propaganda van een ander geloof — zoo waarschuwt Z. — houde er rekening mee dat hij de bijl legt aan de geheele Balische maatschappij. Een Holl.-Inlandsche school is in 't algemeen niet wenschelijk voor Bali; Bali, het Hindoe-land, heeft meer nog dan eenig ander deel van dezen Archipel, *lager onderwijs* noodig, waarin het godsdienstig element is verwerkt. Althans: *geen onderwijs zonder godsdienst*. Het is de groote fout van *Westerse volken* — vooraanstaande Engelschen met groote reputatie op koloniaal terrein erkennen dit onomwonden — dat zij, bij den arbeid tot ontwikkeling dezer volken, volkomen over het hoofd hebben gezien dat in het Oosten het dagelijksch leven grootendeels met den godsdienst is samengeweven, en dat daarom in geen onderwijsstelsel het godsdienstig element kan worden gemist. Het voortdrijven dezer volken op den weg van dor intellectualisme heeft hun veel schade berokkend aan hunne psyche en helpen losmaken van hun culturele basis. Men begint dit thans wel in te zien, doch het is te vreezen dat het voor vele volken reeds te laat is. Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (26/11, 2de bl. „*Mother India*“, *Tagore*), het *Bat. Nwsbl.* (19/11 „*Dr. Kraemer*“) en *De Loc.* (16/11, blz. 36 „*De zending op Timor*“).

N.V. Haagsche Brandstoffenhandel
„DE CONCURRENT“
 TREKWEG 84 - TELEFOON 13551 - DEN HAAG
 Alléén-verkoop 1ste kwaliteit
BELGISCHE ANTHRACIET
 uit de Mijn „Pays de Liège“,
 tegen scherp concurrerende prijzen

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Schriftgeleerden en volksbeweging.

In het radicale weekblad *Asahan* te Tandjoeng Balei van 19 October, wordt door een medewerker een oordeel geveld over de opvattingen van den Islam als door de hadji's, de „Mekkalandoopers“, zooals hij ze noemt, verspreid.

Zij praten over niets anders dan over paradijs en heil, over wat wel en wat niet geoorloofd is, terwijl zij anderen voor Wahabieten uitmaken en zij het feitelijk zelf zijn, die niet verstaan wat de Koran voorschrijft en oorzaak zijn dat het grootste deel der Islamieten sedert drie eeuwen gedompeld is in den diepsten poel der vernedering. Zij verkondigen slechts het heil voor het hiernamaals en vormen een rem voor den vooruitgang van den Islam.

Ook in andere landen, als Egypte, Mekka en Turkije, treft men tal van orthodoxe Islamieten aan, doch deze raakten de kluts kwijt tegenover de geleerden der modernen met hun scherp inzicht.

Tot nog toe hadden de schriftgeleerden in Indië grooten invloed op de domme massa, waardoor zij deze in elke gewenschte richting konden sturen. Deze verkeerdheid heeft honderden jaren geduurd en zij die onder den invloed raakten, stonden verkeerd tegenover de veranderde omstandigheden, waarvan de oelama's (schriftgeleerden) en hun volgelingen met den dag meer de moeilijkheden ondervonden. Zij legden er zich bij neer, verklaarnde dat het nu eenmaal 's werelds loop was, men op de goedertierenheid van Allah moest hopen en dat men 't in het hiernamaals naar wensch zou hebben.

Schrijver stelt de vraag of tot dergelijke menschen ooit de idealen van de democratie zijn doorgedrongen. Dit kan men zelf raden. Duidelijk is, dat zij van geen beteekenis zijn in het dagelijksch leven, waar men verandering wenscht door eigen kracht. In het kort, men heeft tegenwoordig onder de menschen die tot nog toe onderwetsche Islam-opvattingen hadden, eene moderne partij gekregen die hun verkeerde leerstellingen bestrijdt en welke men de Kaocem Moeda noemt.

Schrijver verontschuldigt zich met te zeggen dat hij geen critiek wenschte uit te oefenen op alle oelama's, doch slechts op die, welke onderwetsch zijn en verklaren dat de Islam slechts dient voor de zaligheid in het hiernamaals. Ook wil hij geen tweespalt aanwakken, doch slechts ijveren voor de eenheid en de verlangens hiernaar ook bij anderen opwekken.

Politiek in Indonesië.

In *Darmokondo* (B. O. Solo) van 10 November geeft een schrijver zijn vreugde er over te kennen dat de drang der Indonesiërs naar onafhankelijkheid van land en volk met den dag duidelijker wordt, getuigt de oprichting van verscheidene politieke vereenigingen, die alle hetzelfde doel nastreven; hij constateert dat het echter geen gemakkelijke taak is, te zorgen dat de vereenigingen welig tieren.

Hij vergelijkt den huidigen toestand van de Indonesiërs bij dien van een tijger in een val, die geen gebruik kan maken van zijn klauwen en tanden en slechts zijn gebrul, zijn stem kan laten hooren, die niet zooveel invloed heeft. Op deze manier ligt het einddoel nog in een ver verschiet.

Schrijver betreurt dat, nog voordat het doel bereikt is, menschenlevens en kennis worden geofferd en licht dit aldus toe:

De vereenigingen der ouderen, als B. O., S.I., P. N.L., trachten het doel langs verschillende wegen te bereiken, de een langzaam en geleidelijk, de andere vlug en nog een andere weer vlugger en heviger. Waar het wapen alleen nog maar bestaat uit de stem, vrees schrijver dat indien de stem te heftig wordt, de voormannen, tot groot verlies voor Indonesië geïnterneerd zullen worden.

Dan heeft hij het over de jeugdvereenigingen als Jong-Java en Jong-Indonesië en zegt zijn vrees niet te kunnen bedwingen dat de jeugd te overmoedig en dan als de ouderen behandeld zal worden. Dit zou een verlies van toekomstige voormannen beteekenen en verbreking van studie. De Indonesische studenten in Holland hebben een duidelijk voorbeeld gegeven.

Daarom is schrijver een voorstander van een geleidelijke actie, met inachtneming van de eigen

„t VEENTJE“ VERHUIZINGEN
 EN
TRANSPORTEN
 onder volle garantie, door geheel Nederland,
 met éérste klasse Tapissière-Autos.
 Aanbevolen adres voor „Oost en West“.
 HELMERSTR. 10, DEN HAAG, TEL. 36736

kracht; hij raadt de jeugd aan om zich voorloopig buiten de politiek te houden en zich voornamelijk te wijden aan de studie, die ze later zoo hard noodig hebben, ook in de politiek.

Met kracht bedoelt schrijver hier noch rijkdom, noch wapenen, doch de kracht der eenheid. Indien de eenheid is tot stand gekomen, zal de bereiking van het doel, de onafhankelijkheid van land en volk, gemakkelijk gaan.

Ongewenschte desa toestanden.

In *Sedjo Tomo* (Jav. nation., Djocdja) bespreekt een inzender den opkoop van grondproducten door vreemde handelaren, om die later met enorme winsten aan de bevolking zelve terug te verkoopen, doch nog slechter is het, naar 'schrijvers meening, als kapitaalbezittenden onder de eigen natie dit voorbeeld volgen. Deze doen dit meestal onder het mom van den geestelijke; zij zijn in den regel hadji geworden, om aldus den schijn te geven een goed voorbeeld in economischen zin te zijn; echter slaat hun zuinigheid meestal over in gierigheid.

Schrijver noemt dan eenige slechte praktijken, die door hen worden uitgeoefend, slechts in zoverre dat het dessa-volk er nadeel van ondervindt; het huren van sawahgronden tegen geringe prijzen en het laten bewerken daarvan tegen loon in natura, waarvan de betaling zoo wordt geregeld, dat de loontrekkers haast niets in handen krijgen.

Ook bij het laten beplanten der gronden en het oogsten, alsmede stampen van de padi worden zulke praktijken toegepast, dat de grondbezitter er wel bij vaart. Geen wonder dat de desaman armoede lijdt en er niet tegen opziet om te emigreren. En toch wordt de kapitaalvormende bevolking als slecht en ongeordend genoemd als er opstootjes komen. Zij is machteloos, zij wordt uitgezogen, ook door haar eigen rasgenooten.

Het verhuuren van vee door de bezittende groep aan de desamenschen, zonder dat deze profijt kunnen trekken van de geboren jongen, dus slechts gebruiksgenot hebben, alsmede van h.v. klapperboomen, is een groote bron van winsten. En dan: het opslaan van padi, die tegen een zeer geringen prijs wordt opgekocht en later tegen een veel hooger prijs aan den man gebracht, behoort eveneens tot de slechte praktijken.

Schrijver heeft in zijn desa reeds eenige stappen in de richting gedaan, doch dat is natuurlijk van geringe beteekenis. Hij koestert de hoop dat een Inlandsch kapitalist zijn kapitaal zal aanwenden om deze slechte toestanden, waarin de desaman verkeert, te verbeteren. Van de vreemde kapitalisten verwacht schrijver hoegenaamd geen hulp.

„Het Nieuws“ en „de Locomotief“.

In de *Bintang Timoer* van 5 November deelt een schrijver mede dat vroeger een zijner collega's hem de opmerking maakte, dat hij de Europeanen zoo ophemelde. Dat was inderdaad zoo — zegt schrijver —, toen hij ter gelegenheid o.a. van den 60sten verjaardag van den heer Wybrands, directeur-hoofdredacteur van *Het Nieuws* en van het vertrek van den heer Lievegoed van *De Locomotief*, in de *Bintang Hindia* een artikel had geschreven over de ridderlijkheid der Europeanen. Thans echter wil hij omtrent deze twee Europeesche bladen een en ander vertellen, opdat men weet welke van beiden vriend en welke vijand is. Hij vertelt dan dat *Het Nieuws* weliswaar geen Inlander-vriend is, doch hij er van moet erkennen, dat het blad van vroeger af steeds consequent is gebleven, terwijl *De Locomotief* indertijd onder den heer Stokvis en later onder den heer Lievegoed zeer liberaal was en tegenwoordig onder den heer de Keizer de richting volgt van het vroegere A.I.D. Door de *Ind. Cri.* werd gezegd, dat *De Locomotief* K.W. na doet, steun verleent aan de campagne tegen den huidigen G.G. en volgens een Indonesiër, die niet bevriend is met K.W., nog gevaarlijker is dan *Het Nieuws van den Dag*, want deze courant en het *Soer. H.blad* zeggen tenminste ronduit ja of nee, *De Locomotief* van thans niet. Schrijver wijst dan op de artikelen over de P.S.I. e.a. en verwijt haar gebrek aan ridderlijkheid en betrouwbaarheid. Zoo begon *De Loc.*, toen schrijver met bewijzen kwam en het blad zich dientengevolge schuldig voelde, de woorden te verdraaien door te zeggen dat de nitlatingen van Salim. Tjokro en Soekarno niet op het P.S.I.-congres te Pekalongan waren gedaan en ook niet op een besloten vergadering van dat congres, zooals het blad eerst zeide, maar eenige

VERKOUDEHEID

Hoe vaak hebben u en ik niet tot elkander gezegd: „De medische wetenschap gaat ver tegenwoordig en de dokters worden steeds knapper, doch met al hun wetenschap kunnen zij ons toch maar niet van twee heel eenvoudige en tevens heel hinderlijke kwalen afhelpen: eksterooogen en verkoudheid!“

Tegen deze beide kwalen, waarvan vooral de laatste wel niemand in ons vochtig en tochtig waterlandje spaart, waren steeds talrijke middelen in den handel, het eene bracht wat meer verlichting dan het andere, doch werkelijk afdoend helpen deed er eigenlijk geen.

Thans echter schijnt er dan toch een afdoend middel althans tegen neusverkoudheid te zijn uitgevonden, hetwelk in den handel wordt gebracht onder den naam „Ultra Rayor“.

Dit instrumentje bestaat uit een tweetal buisvormige miniatuurlampjes die op verstelbare armpjes zijn bevestigd, welke op hun beurt aan een nikkelen handvat zijn vastgehecht. Het zijden snoer wordt heel eenvoudig aan de beide polen van een gewoon zaklantaarnbatterijtje bevestigd en de brandende lampjes in de beide neusgaten gestoken. Het effect van deze behandeling is drie-ledig: de ultra-violette stralen dooden de bacteriën die zich in de neusholte bevinden, de blauwe stralen versnellen de bloedcirculatie en de directe warmte beïnvloedt de slijmvliezen in den neus en het resultaat van een en ander is, dat men in een minuut of tien van zijn verkoudheid is bevrijd.

Het klinkt ongelooflijk, toch is 't zoo. Ettelijke menschen, die de proef namen en meerdere exemplaren voor hun kennissen nabestelden, bewezen dit. Van medische zijde werd reeds de gunstige werking erkend, terwijl enkele specialiteiten hier te lande reeds hun schriftelijke attesten hebben toegezegd en iederen weet, dat de Nederlandsche artsen niet over één nacht ijs gaan.

Reeds meer dan één persoon, die aarzelde om tot aankoop van dit instrumentje over te gaan, werd op het kantoor van de importrice, de N. I. H. O. te 's-Gravenhage, in de gelegenheid gesteld eerst de proef te nemen, alvorens men tot aankoop overging. Voor de eerste maal in ons leven betreurden wij het, zelf niet verkouden te zijn om de proef te kunnen nemen, doch onze heurt zal dezen winter nog wel komen!

De wetenschap voert nog steeds strijd over de vraag: is verkoudheid het resultaat van een bacterie of niet? Wij laten haar gaarne aan haar pogingen tot oplossing dezer strijdvraag, doch koopen intusschen maar liever een „Ultra Rayor“.

GARAGE JANSEN

Rijksstraatweg nabij Viaduct

WASSENAAR
 TEL. KIEVIET 562 (Haag)

BENZINE LAADSTATION
 REPARATIEWERKPLAATSEN
 VERHUUR LUXE AUTO'S

5005

MODERNE TAKELAUTO

WANNEER U PERIGDIEKEN

wilt uitgeven, wendt U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen - Desgewenscht verzorgen wij mede voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor Uw GROOTE OPLAGEN, onze prima snelpersen voor die tijdschriften waarbij het vooral op KUNSTDRUK aankomt

N.V. DRUKKERIJ TEN HAGEN

NOBELSTRAAT 20 - DEN HAAG - TEL. 11987

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PENSIONS

Pension Evesio, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankplein 2, Den Haag.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS

P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietsdik, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX

G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN

Herstellingsoord Huize „Dorrepaal”, Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

RIJWIELHANDELAREN

M. A. Kuyper, Zoutmanstraat 10a, Den Haag.

SCHOENMAKERS

F. v. d. Broek, v. Aerssensstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL

F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred.
Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamse Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN

L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN

Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetsaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Foko Bogor, Suezkade 12-12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

tsieriet & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

TUINBOUW-ARTIKELEN

G. Keur & Co., Den Haag, Egelantierstraat 26.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN

Lederverffabriek „De Admiraal”, Amsterdam.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

VLEESCHWAREN EN DELICATESSEN

Maison Tadel, Zoutmanstraat 58, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN

G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

DROGISTERIJ „DE LAAN”

LAAN V. MEERDEKVOORT 527
NABIJ DE VALKENBOSSCHADE
DEN HAAG - TEL 32423

Alle binnen- en buitenlandse Specialité's, Specerijen, Drogerijen, Chemicaliën, Toilet-, Verplegings- en Huishoudelijke Artikelen, enz. enz. 5% CASSABON. Vakkundig adres. Thuisbezorging zonder prijsverh.

maanden te voren. Later kwam *De Loc.* met een artikel over de brandstichters te Semarang, waaruit blijkt, dat dit een campagne is tegen den Landvoogd. Schrijver wijst er op, dat immers alles niet de schuld is van den tegenwoordigen G.G., daar de Sarekat-Rajatscholen, de aanvullingsartikelen bis en ter en de bommenwerperij niet zijn tot stand gekomen gedurende de regeeringsperiode van Jhr. de Graeff, maar van Mr. Fock, zoodat het dus niet aangaat om Jhr. de Graeff als toegevend en zachtmoedig te kwalificeeren. Bovendien is Jhr. de Graeff in werkelijkheid niet zachtmoedig, maar integendeel juist te kras, omdat Z.E. daartoe gedwongen is. Immers de meeste verbanningen en doodstraffen komen in het jaar 1927 voor! Dit is een bewijs dat *De Locomotief* uit haar rails is geraakt. Hare pogingen tot het aanknoopen van connecties met ontwikkelde Indonesiërs indertijd zullen dan ook geen vruchten afwerpen, want deze pogingen geschieden natuurlijk niet met de bedoeling om de landskinderen vooruit te brengen, maar om de volksbeweging den kop in te drukken. Daarom zou het beter geweest zijn indien het blad ronduit gezegd had dat het zich bevindt op het spoor van *Het Nieuws*. Intusschen zullen wel verscheidene van haar Inlandsche abonneés naar *Het Nieuws* overloopen, want dit blad is wel is waar geen vriend van de Indonesiërs, doch daaruit kan men de stem lezen van den eigen vijand terwijl men uit *De Locomotief* niet zien kan of zij vriend dan wel vijand is.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De onlusten in Indonesië.

In het 15-Dec. Nr. van „De Opbouw, democratisch tijdschrift voor Nederland en Indië”, schrijft de hr. M. Tabrani, voorzitter van den Aziatischen Journalistenbond, die tijdelijk hier te lande verblijft, over „De onlusten in Indonesië en hare bestrijding”. Achtereenvolgens neemt schrijver, die hoewel vurig nationalist, samenwerking geenszins verwerpt, het wezen, de ontwikkeling, de uitbarsting en de bestrijding der communistiche onlusten in beschouwing. Bij het door den schr. ingenomen standpunt is het alleszins begrijpelijk dat hij, de ongeregeldeheden niet verdedigend, toch verontschuldigen aanvoert; z. i. lag de kiem van het verzet niet in een slechte economische positie en ook niet in het fanatisme van den doorsne-Indonesiër, maar wel in de omstandigheid dat het verlangen om „meester te zijn in eigen huis” diep is doorgedrongen in de harten der jongeren, wier invloed op de massa niet onderschat mag worden. Scherpe critiek oefent M. Tabrani op het beleid van Gouverneur-Generaal Fock, de man van „de ijzeren vuist”, die door zijn bezuinigingspolitiek werkloosheid veroorzaakte onder de massa, terwijl zijn regeeringspolitiek haat en verbittering kweekte onder de intellectuelen. „Uit de door de Regeering gepubliceerde gegevens omtrent de communistiche organisatie in Indonesië is duidelijk gebleken dat het plan om het bestaande gezag omver te werpen reeds tijdens het bewind-Fock is gesmeed. De komst van den nieuwen Landvoogd heeft daarop geenerlei invloed uitgeoefend... De heer Fock is op tijd weggegaan; tijdig genoeg om niet de wrange vruchten van zijn arbeid te oogsten.” De door de Regeering genomen strenge maatregelen om de opstanden te onderdrukken, acht schr. verklaarbaar, doch de excessen waarmede ze gepaard gingen, noemt hij misdadig, even misdadig als het gestook, het plunderen en moorden der opstandelingen! Dat voorts het onderzoek naar de oorzaken der onlusten, op Sumatra zoowel als op Java, uitsluitend aan ambtenaren is opgedragen, wordt door schr. betreurd; z. i. was hier voor de Regeering een welkome gelegenheid om met de leiders der inheemsche beweging samen te werken.

De schr. besluit: Bij de Indonesische jongeren is het streven opgekomen om de volle medezeggenschap en dus ook de volle verantwoordelijkheid te hebben in alles: wat verband houdt met het bestuur over hun land. Zij willen niet meer doen dan in practijk brengen, wat men hun steeds heeft voorgedragen als hun levensdoel. Hun dit te beletten staat gelijk met een iongen te leeren smeden en hem dan te verbieden het vak van smid uit te oefenen. Het is daarom onze overtuiging, dat rust en harmonie in Indonesië alleen hewaard kunnen worden door het verleen van volle medezeggenschap aan de Indonesiërs in het besturen van hun land. Mede-

POSTZEGELVEILINGEN

TE 's-GRAVENHAGE :: Geïllustreerde Veilingcatalogus wordt op aanvraag gratis en franco toegezonden door den Auctionaris

J. K. RIETDIJK DEN HAAG, L. Poten 15a
— Telefoon 17020 —

zeggenschap brengt met zich verantwoordelijkheid, en dit laatste zal den Indonesiër er toe brengen om zijn ideaal „Groot-Indonesië” langs parlementairen weg te verwezenlijken.

De Ombilin-mijnen.

In de „Ingenieur” van 17 Dec. wijdt ir. R. J. van Lier een beschouwing aan het gouvernementele bedrijf der Ombilin-steenkolenmijnen, waarvan de exploitatie in 1926 een verlies moet hebben opgeleverd van f 1.711.510, bij eene productie van rond 490.000 ton. Schr., die als oud-ingenieur-directeur der mijnen zeker wel autoriteit is op dit gebied, bespreekt het mijnbedrijf te Sawah Loento, het vervoer der kolen naar Emmahaven en de verlading in schepen en ten slotte het vervoer door den Indischen Archipel (waarbij het gouvernement met handen en voeten gebonden is aan de Kon. Paketvaart Mij.). Alles met de bedoeling eene richting aan te geven waarin gewerkt moet worden om het bedrijf der Ombilinmijnen uit het tegenwoordige stadium van slechte financieele resultaten te helpen en het als voorheen weder rendabel te maken.

Literatuurlijst van het Adatrecht.

Bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen een herziene en bijgewerkte uitgaaf van de „Literatuurlijst voor het Adatrecht van Indonesië” (uitgegeven door de Adatrechtstichting te Leiden). Deze „lijst” (een boekwerk van 452 blz.), onontbeerlijk voor hen die studie maken van het Indonesisch adatrecht (waarbij onder Indonesië ook begrepen wordt een gedeelte van Formosa, de Philippijnen, het Maleische schiereiland, de Tjams en Madagaskar) bevat een opgave van alle boeken en artikelen in tijdschriften en periodieken, die hetzij aan onderwerpen van adatrecht opzettelijk zijn gewijd, hetzij over deze materie een en ander bevatten. In het eerste gedeelte zijn deze duizenden titels alphabetisch gerangschikt; in het tweede gedeelte zijn ze systematisch ingedeeld en ondergebracht in A: Adatrecht-politiek, B: Inheemsch recht (aardrijkskundige indeeling), III: Chineezsch recht, IV: Godsdienstig recht.

We wenschen den samensteller van deze tweede uitgaaf, de heer J. A. Quist, (de eerste was bewerkt door Mr. W. J. Muller) geluk met de voltooiing van dezen omvangrijken, zoo ontzettend veel inspanning en tijd gekost hebbenden arbeid.

De Inlandsche beweging.

Bij de opening der lessen voor de Indologische faculteit der Rijksuniversiteit in Oct. j.l. heeft Prof. Dr. J. H. F. Kohlbrugge een aantal voordrachten gehouden over: De Inlandsche beweging en de onrust in Indië, welke thans tot een bundel verenigd, in druk zijn verschenen bij A. Oosthoek te Utrecht.

We ontvingen hiervan een exemplaar ter recensie, doch achten ons niet bevoegd een dergelijk werk te beoordeelen, slechts zij opgemerkt dat de hoogeleerde schrijver bij de behandeling van het onderwerp een standpunt inneemt, hetwelk de Indonesiërs de ontboezeming zou kunnen ontlokken: „Ziehier de vriend die ons onze feiten toont.”

De Indische Mercurus.

No. 51 (21 Dec.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut. No. 33. Iets over de samenstelling van Balata-melk uit Suriname, door Ir. W. Spoor (Aanvulling). — Indische vruchten, door J. J. Ochse; besproken door Dr. W. G. Boorsma. — Malaria en de groote cultures; besproken door A. de Buck. — De Parijsche suikerconferentie (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (hierin o.m. een overzicht van een voordracht van Prof. Mr. M. W. F. Treub over „De koloniale positie van Nederland”). — Financieele berichten en verslagen, zoodmede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft eene opgave van recente literatuur over economische zaken — arbeidsvraagstukken — nijverheid — delfstoffen en metalen.

De Indische Cultures.

Uit den inhoud van No. 22 (15Nov.). Geranium-Rosat (met ill.), door C. Chalot. — De rijst op Madagascar, II. Haar productie in groot-cultuur, door J. H. Leroy (met ill.). — Iets over de historie van de vruchtencultuur in de Ommelanden van Batavia, door J. J. Ochse. — Van bladziekte herstelde rubberboomen, door E. B. Fairweather. — Chemische synthese, door Prof. Ir. G. A. Brender

O·L·V·E·H

(Onderlinge Levensverzekering van Eigen Hulp) — 's-Gravenhage

GEZINSGELUK DOOR GEZINSVERZORGING

Vraagt onze concurrerende tarieven Vraagt onze concurrerende tarieven

à Brandis. — Economie in het rubberbedrijf, door Dr. A. W. K. de Jong. De bescherming van de suikerindustrie in verschillende landen, door Mr. J. H. van Hasselt. — De internationale maismarkt, door J. Schilthuis. — De stand van de wetenschappelijke grond-analyse in haar betrekking tot de mestpraktijk, door Dr. P. Vageler. — Eenige mededeelingen over de bemestingsproeven in de Tjijea-vlakte, district Tjiranjang, regenschap Tjandjoer, door L. J. Vroon.

Algemeen Landbouweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 20 (12 Nov.). Droogovens voor copra, door W. E. L. — Vruchtencultuur in Australië, door W. A. Schrauwen. — Het uitroeien van alang alang door het bedekken van den bodem, door D. J. Dibbetz. — Oud-Gouv. Generaal Fock over het arbeidsvraagstuk (ontleend aan de „Nw. Rott. Ct.“). — Een praatje over den Javaanschen landbouw. — Inlandsche rubbercultuur. — Klein-landbouw in kolonisatie (slot).

De tuberculose bij de Javanen en Chineezers ter Oostkust van Sumatra, door Dr. M. Straub (Geneeskundige Bladen uit Kliniek en Laboratorium, 26e reeks, No. I-II).

Het primitieve Matriarchaat en zijn ondergang, door Isis (uit het Engelsch). (Wetensch. Bladen, 1927, IV, bl. 12).

In en om de Vorstenlanden, door J. Poortenaar. Oct. I.I. (Buiten, 1927, bl. 524, 536, 548).

Dr. C. J. de Groot en de radio-verbinding Indië-Holland. Karakterschets (vervolg). Met ill. (De Hollandsche Revue, 1927, bl. 840).¹⁾

¹⁾ Wegens plaatsgebrek moest het overzicht worden bekort en hier afgebroken.

Suriname.

Verschenen is de Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp tot vaststelling van de Surinaamsche begroting voor het dienstjaar '28. De Minister vernam met leedwezen dat men algemeen was teleurgesteld door het uitblijven van het algemeen plan voor het in de toekomst ten aanzien van Suriname te volgen beleid, door hem in uitzicht gesteld bij de behandeling van de begroting van dit gebiedsdeel voor het loopende dienstjaar.

Inderdaad zou niets hem liever zijn geweest dan een zoodanig plan vóór de indiening der begroting van het jaar 1928 te kunnen overleggen. Van den aanvang heeft hij echter de mogelijkheid daartoe in twijfel getrokken. Dat hij niettemin de vrijheid vindt om medewerking te vragen bij het handhaven der getroffen voorzieningen, vindt zijn oorzaak in het feit, dat deze ontegenzeggelijk op den economischen toestand van Suriname reeds een gunstigen invloed hebben gehad. De voorzieningen, die reeds haar beslag hebben gekregen, zijn opgenomen in de onlangs vastgestelde en reeds in werking getreden verordening van 17 October 1927 tot schorsing voor de jaren 1927 en 1928 van de heffing van het hoofdgeld en van de vergoeding van 15 cents per werkdag voor onder contract verbonden immigranten. Een wetsontwerp inzake een overeenkomstige schorsing der heffing van de op der landbouw-ondernemingen gevestigde tijdelijke schuldpligtigheid (grondrente), is bij den Raad van State aangehangig, terwijl een voorstel van den landvoogd betreffende herziening van de geneeskundige belasting eerlang de Koloniale Staten zal bereiken.

Noch van deze, noch van de andere, thans nog in voorbereiding zijnde maatregelen, de strekking hebbende om geldbelegging in de Surinaamsche cultures te bevorderen, mag worden verwacht, dat zij als het ware oogenblikkelijk tot eene toestrooming van kapitaal zullen leiden. Men zal zich voorshands moeten tevreden stellen met de ervaring, dat, tengevolge van de voormelde voorzieningen en in afwachting van den verderen loop der zaken, reeds eene economische ontspanning is ingetreden, en dat op onderscheidene ondernemingen in het gewest zelf tot uitbreiding van de cultuur wordt overgegaan dan wel deze wordt voorbereid.

In antwoord op de vraag, of het bericht juist is, dat bij kapitaalcrachtige groepen in de Vereenigde Staten en in Duitschland groote belangstelling voor

Suriname bestaat, deelt de minister mede, dat in dit jaar vanwege een Amerikaansche onderneming, de „Kalbfleisch Corporation“, de ontginning van bauxiet ter hand is genomen op het particulier terrein Ongelijk aan de Pararivier, welk bedrijf zal worden ingericht voor de productie van 100 ton daags; dat een studiecommissie, onder leiding van de heeren A. Wolf en P. Frantz, resp. advocaat en ingenieur te New-York, het gewest heeft bezocht, welk bezoek heeft geleid tot de oprichting van de te Paramaribo gevestigde „Guyana Mijnbouw- en Ontginningsmaatschappij“, en dat thans onderzoekingen, inzonderheid op het gebied der cultures in Suriname, verricht worden door eenige personen, uitgezonden door het „Pflanzungs Syndikat voor Suriname“ te Berlijn, staande onder leiding van Dr. Albert Hahl, oud-Gouverneur van Duitsch Nieuw-Guinea, waarbij o.m. de „West Afrikanische Pflanzungs-Gesellschaft Victoria“ betrokken is.

De door enkele leden te kennen gegeven vrees, dat van den termijn van twee jaar, waaraan de hiervóór vermelde tegemoetkoming aan het landbouwbedrijf voorshands werden gebonden, een belemmering zou uitgaan voor den toevoer van kapitaal voor Suriname, vindt in het bovenstaande geen bevestiging.

Een tropisch laagland als Suriname biedt, naar het oordeel van den minister, geen gunstigen bodem voor nederzettingen van blijvend aard van West-Europeanen, die door zelfwerkzaamheid in den landbouw in hun levensonderhoud zouden moeten voorzien.

Hij verklaart zich echter bereid zijn aandacht op het vraagstuk gevestigd te houden.

Het overleg met den gouverneur inzake een detachering uit Indië naar Suriname van op het gebied der arbeidsinspectie, den landbouw en het Inlandsch onderwijs deskundige ambtenaren, is nog niet beëindigd.

De opbrengst der middelen in het eerste halfjaar van 1927 is beneden die van het eerste halfjaar van 1926 gebleven. Sedert van den landvoogd ontvangen berichten wijzen echter uit, dat het nadeelig verschil in het tweede halfjaar ten volle zal worden ingehaald en dat de voor 1927 rond 1½ ton hooger gestelde raming der gezamenlijke middeleporengst ruimschoots zal worden bereikt.

De minister blijft van oordeel, dat een financieel zeer zwak gewest als Suriname de aan overheids-exploitatie van landondernemingen verbonden geldelijke risico's niet op zich behoort te nemen.

Of het aanbeveling verdient, den tijdelijk aan den Surinaamschen dienst te verbinden deskundige op het gebied van irrigatiewerken werkzaam te doen zijn in de richting van de denkbeelden van den heer Pyttersen, zal t.z.t. wel door den Gouverneur worden overwogen.

Op bevordering van den kleinlandbouw blijft de aandacht gevestigd, inzonderheid voor wat betreft vergroting van de export-mogelijkheid der producten van dezen tak van bedrijf.

De minister heeft niet den indruk, dat er redelijke grond bestaat voor een klacht over het feit, dat beslissingen van de Kol. Staten voortdurend door het opperbestuur worden teniet gedaan.

Van aantasting der autonomie zou sprake kunnen zijn indien de Gouverneur aan de zijde van de Koloniale Staten had gestaan en het Opperbestuur de aldus in gemeen overleg tot stand gekomen regeling op andere wijze in een Koninklijk besluit had vastgelegd. Dit laatste is niet dan zeer sporadisch voorgekomen en de minister vindt dan ook geen aanleiding om zich voor het vervolg te dezen opzichte eenigszins te binden. Overigens is er in dit verband aanleiding om in herinnering te brengen, dat werkelijke autonomie voor Suriname niet mogelijk is, voordat het gewest geldelijk geheel van het Moederland onafhankelijk is.

Het advies van den gouverneur nopens de voorstellen van de commissie-Staal betreffende de herziening van het regeeringsreglement, is onlangs ontvangen. Zoodra mede het advies dienaangaande van den gouverneur van Curaçao zal zijn ingekomen, zal de aangelegenheid de volle aandacht van den minister hebben.

Over de grenskwestie lezen wij in de Memorie van Antwoord het volgende:

„Zooals bereids is medegedeeld in de Memorie van Antwoord op het Verslag der Tweede Kamer nopens het IIIde Hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1928 zijn de Minister van Buitenlandsche Zaken en de ondergeteekende in bespreking omtrent de vraag, of het aanbeveling zou verdienen

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM

Gestort Kapitaal 1 80.000.000.—
Statutaire Reserve 40.000.000.—

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Aan- en Verkoop van Effecten. — Administratie van Vermogens. — Open en Gesloten Bewaarneming.

SAFE-DEPOSIT — KOFFERKLUIS

Inrichting tot het plaatsen van brandkasten. Speciale gelegenheid tot het huren van afzonderlijke kluisen voor groote administraties.

TAAMS & KEYSER

BANKASTRAAT 10, Den Haag - Tel. 17164, 10387

KEYSER & Co.

P. C. HOOFTSTRAAT 24
Amsterdam - Tel. 21729

Behandelen alle Effectenzaken, geven inlichtingen over Courante en Incourante Fondsen

REKENING-COURANT COUPONS

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

Belasten zich met alle Bankzaken

Safe-Inrichting

JOS. D. NETTEN & Co.

's-Gravenhage - IN EFFECTEN - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5518
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

Haagsch Advies en Informatiebureau

voor Verzekeringen op elk gebied

TH. SCHWENCKESTRAAT 35 (bij de Galerij)

Tel. No. 35797

Inlichtingen en raad kosteloos

AANBEVOLEN DOOR OOST EN WEST

Brandstoffenhandel

W. DIJK — 's-GRAVENHAGE

NIEUWE HAVEN TELEPHOON
No. 366 No. 15940*

Bestelkantoor: Thomsonlaan 9 - Teleph. 35234

Prima Eng.-, Belg.- en Holl. Anthraciet

Giet- en Brechcokes
voor centr. verwarming

VRAAGT PRIJSOPGAVE

J. C. HARING WATERREUS

KOLONIALE WAREN SPECIALITEIT IN
 COMESTIBLES OUDE BORDEAUX- EN
 FIJNE VLEESCHWAREN PORTWIJNEN
 HOFLEVERANCIER

SYMONSZSTRAAT 15, h. Corn. Jolstraat
 TELEFOON 50325 SCHEVENINGEN
 AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST“

Meubileerinrichting W. VELDWIJK

Binnenhuisarchitect

450 Fahrenheitstraat 450
 Telefoon 35513 Den Haag

Artistieke Woninginrichtingen

Vóór ge Uw huis inricht,
 Vraagt eerst opgave bij ons

Les extrêmes se touchent

Een courantendrukkerij is een inrichting waar in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijk kwantum werk moet worden gemaakt. Personeel en machines zijn daarop speciaal ingesteld. Snelheid is hoofdzaak; kwaliteit een, zij het dan voorname, bijzaak.

Een kunstdrukkerij is juist het omgekeerde. Daar is de atwerking hoofdzaak en teveel haast zou ten nadeele van het werk komen. Ook daar zijn personeel en machines speciaal op zulk werk berekend.

De meeste drukkerijen leggen zich óf op het een, óf op het ander toe, omdat het lastig is, zich op twee zoo uiteenlopende soorten van werk te specialiseeren.

L'exception confirme la loi

Dat ziet men aan onze Drukkerij, die op haar rotatiepersen couranten en tijdschriften snel en in groote oplagen vervaardigt, doch wier snelpersen kunstproducten leveren als „Ned. Indië Oud en Nieuw“, „Het Huis Oud en Nieuw“, Oedaya (Opgang) enz. Natuurlijk vervaardigen wij ook het middenklasse-werk, hetz.g. Handelsdrukwerk en wij beroemen er ons op, dat ons werk door geen onzer collega's kan worden overtroffen.

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
 DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Komt U even bij ons?

Wij geven gaarne inlichtingen omtrent de zeer schikkelijke betalingsvoorwaarden

RADIO

leveren wij tegen lage betalingen
 Koopt bij ons

Kleding en Meubileering Magazijn „DE RESIDENTIE“

L. BEESTENMARKT 119-121-123-127
 DEN HAAG OPGERICHT 1898

VERKOOPHUIS GROOT HERTOGINNELAAN 101

SPECIALAAL VOOR IND. FAMILIES INGERICHT
 Bestaat ruim 25 jaar 5047
 DAGELIJKS GEOPEND VAN 10 TOT 4 UUR

stappen te doen om tot eene definitieve vaststelling van de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana te geraken.”

Hier moet ons een opmerking uit de pen: jaarlijks vindt men in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer en in de Memorie van Antwoord vragen en antwoorden over deze kwestie, maar in de overzichten in de dagbladpers worden deze stelselmatig overgeslagen.

Is er zoo weinig belangstelling voor een kwestie die toch de eer van het land raakt?

Het eervol ontslag van Baron van Heemstra als Gouverneur van Suriname en de benoeming van Dr. Rutgers als zoodanig, zal men in een andere rubriek aantreffen. Voor zooveel wij weten is het de eerste maal dat een man van de studierichting van Dr. Rutgers tot Gouverneur van Suriname is benoemd. De benoeming doet ons denken aan die van Paul Best tot Gouverneur van Indo-China vele jaren geleden.

Van Dr. Rutgers vindt men een portret in het bijblad van de N.R.Ct. van 24 December en in het avondblad C van denzelfden datum zijn antecedenten.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat de verkoop van de Surinaamsche Groene-Kruiszegels bij den aanvang van het jaar 1928 zal worden gestaakt. Tot en met 31 December a.s. zijn ze op de daarvoor vastgestelde dagen alsnog voor het publiek verkrijgbaar ten postkantore te Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Groningen en Arnhem. Het batig saldo van den verkoop dier zegels wordt afgedragen aan de Surinaamsche vereeniging „Het Groene Kruis“.

Namens het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie heeft de Persdienst van dat dienstvak eenige mededeelingen gedaan via de zenders te Huizen en Hilversum. Voor het meerendeel betreffen deze de Nieuwjaarscorrespondentie en de Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen tegen goedkoop tarief naar Indië enz., welke ook naar Suriname kunnen worden verzonden.

Het belangrijkste was echter de mededeeling, dat met ingang van 2 Januari a.s. een directe radio-telegrafische verbinding zal worden opengesteld met Suriname.

Wanneer de telefoon?

Uit den Verren Vreemde.

Het Groot-Brittanië—Irak verdrag.

Wij hebben hier gesproken over den door Irak te kennen gegeven wensch, om van Volkenbondsmandaatgebied tot geheel vrijen en onafhankelijken staat te promoveeren. Mandaathouder is Engeland, dat wel genegenheid toonde aan dien wensch van Irak, het oude land van Mesopotamië, een gewillig oor te leenen, maar gewichtige bezwaren deden zich voor, w.o. ook die van buitenaf kwamen, zooals de verwachtingen welke hierdoor zouden worden gewekt bij volken onder Fransch protectoraat, en de kans op 't uitbreken van vijandelijkheden met buurlanden, zooals Hedhas en Turkije, welke door de Britsche voogdij over Irak in bedwang gehouden worden. Het slot (althans voorloopig) van de te Londen gevoerde beraadslagingen, waarvoor de koning, Emir Feisoel zelf was overgekomen, heeft een verdrag tusschen Groot-Brittanië en Irak gebracht, waarin Irak als een soevereinen en onafhankelijken staat wordt erkend. Beide partijen verbinden zich de bestaande bevriende relaties aan te houden. Irak zal de door Gr. Br. aangevane internationale overeenkomsten erkennen, zoo die van het verdrag van Lausanne over de grensregeling en dat van San Remo over de petroleum-concessies. Over vraagstukken, de buitenlandsche politiek betreffende, die voor beide landen van belang kunnen zijn, zullen oprechte en volledige besprekingen gevoerd worden. Irak zal in zijn constitutie geen veranderingen brengen, die de belangen van vreemden zouden kunnen schaden. Wederkerig worden garanties gegeven aangaande handel en scheepvaart. Voor de militaire toestanden en verhoudingen zal een afzonderlijke overeenkomst worden opgesteld.

Gr. Br. verbindt zich de candidatuur van Irak als lid van den Volkenbond te steunen, wanneer

NIET-OXYDEERENDE TAFEL- EN ZAKMESSE VERZILVERDE LEPELS EN VORKEN

J. A. SCHLETTE - DEN HAAG

WILLEM DE ZWIJGERLAAN 50
 TELEFOON 50888 POSTGIRO 4390
 SLIJPERIJ - REPARATIE-INRICHTING
 EMBALLAGE VOOR VERZENDING VRIJ

die in 1932 gesteld zal worden, en Gr. Br. de 5 jaren, die daar tusschen liggen, bevreemdigend verlopen oordeelt.

De Times, over het contract met Irak schrijvende, merkt in de eerste plaats op, dat, in tegenstelling met het vorige tractaat, Irak, dat in 1920 nog een mandaatsland klasse A was, gelijk al gemeld is, nu uitdrukkelijk als soevereine onafhankelijke staat erkend wordt, en dat de onderhandelingen op voet van gelijkheid plaats hadden. Dat zal veel Irakeezen, aangaande Groot-Brittanië's beweerd wil om Irak onder blijvende voogdij te houden, geruststellen. Volgens het vorige tractaat zou de Britsche hooge commissaris de regering van Irak door advies leiding geven. In het nieuwe tractaat met Irak is de terminologie zoo zachtmoedig mogelijk gemaakt. De hooge commissaris zal zijn wenschen nu alleen nog maar ter kennis van de regering van Irak brengen.

Ook met deze toelichting van het groote citatied blad is ons de zaak toch niet geheel duidelijk.

Groot-Brittanië is mandaathouder van den Volkenbond over Irak. Vrijwillig, 't kan er dus niet anders uitkomen. Maar 't kan Irak niet den status van een Volkenbondsmandaatsgebied heffen tot een zoodanig volkomen onafhankelijk land, dat dit geen voogdij meer behoeft. Hiertoe alleen de mandaatgever, de Volkenbond zelf, kan bevoegd. In art. 22 van het V.B. verdrag staat over deze kwestie (wij herinnerden er hier onlangs aan):

„Eenige gemeenschappen, vroeger behoorende tot het Ottomaansche Rijk, hebben een zoodanig graad van ontwikkeling bereikt, dat haar bestaans als onafhankelijke naties voorloopig kan worden erkend, op voorwaarde...“

en nu lette men wel, want Irak is een dier gemeenschappen, welke men de mandaatlanden noemt,

„op voorwaarde, dat zij zich bij het bestuur laten leiden door den raad en de hulp van een mandataris, tot het oogmerk gekomen is, dat zij staaf zullen zijn, op zich zelve te staan.“

De voogdij wordt door Engeland uitgeoefend als mandataris en in naam van den V.B., het kan de lossen en slapper maken, maar het kan ze niet opheffen. Hiertoe kan het een voorstel doen aan zijn mandaatgever en deze heeft hierover ten slotte te beslissen.

Het is op zich zelf een verblijvend verschijnsel dat een mandaathouder het voorbeeld geeft van een juist begrip van zijn roeping als voogd om zijn pupil tot zelfstandigheid op te voeden, en met de eerste voorbeeld geeft Engeland den V.B. weer een nieuw succes te boeken. Maar hierom en hierdoor kan niet gerechtvaardigd worden, dat een verkeerde weg zou worden ingeslagen naar het gewenschte en door allen gewilde doel. Een dergelijke gedragslijn zou aan het succes en aan het voorbeeld zelf een zeer bedenkelijken kant geven. Wat één doet mogen allen doen, de mandataris zou dan de vrij beschikking krijgen over het definitief beëindigen van het door den V.B. verleende mandaat. De naties onder mandaat zouden dienovereenkomstige eischen kunnen gaan richten tot den mandaathouder. De gevolgen zouden funest kunnen worden.

Indien onvolledigheid der beschikbare gegevens ons in deze geen parten speelt, zullen wij daarom maar aannemen, dat de bedoeling is de opdracht van de mandataristaak zo veel mogelijk in te krimpen, zonder dusche daarom echter ophoudt mandataris te zijn.

De kwestie van de opname van Irak als lid van den Volkenbond aan het einde van de loopende termijn past bij een dergelijke bedoeling ook wel aan.

Wij moeten nog weer eens eraan herinneren dat, volgens art. 1 van het V.B. verdrag, elke staat elk overzeesch gewest of kolonie met volkomen zelfbestuur lid kan worden van den V.B., indien de toelating wordt goedgekeurd door twee derden der ter Algemeene vergadering uitgebrachte stemmen, en mits vooraf werkelijke waarborgen aan wezig zijn geacht van zijn ernstig voornemen zijn internationale verplichtingen na te komen en hi de regeling aanneemt, vastgesteld door den V.B. t. o. van zijn strijdkrachten en wapeningen t. t. z. en in d. l.

Gr. Br. heeft aan Irak nu 't vooruitzicht geopend zijn voorspraak te willen zijn bij den V.B. om in 1932 voor het lidmaatschap in aanmerking te kunnen komen, alsmede om te bevorderen dat dan 2/3 van de staten, V.B. leden, bereid zullen

Eindelijk onvermengd genoeg:
EEN CHRYSLER, REEDS VANAF F 2900.-
N.V. JAMES NEFKENS AUTOHANDEL
 LAAN VAN MEERDERVOORT 96c :: TELEF. 35970
 ALLEEN-VERTEGENWOORDIGING VOOR DEN HAAG EN OMSTREKEN

Tari Bari

De Sigaret met geprepareerd riet-mondstuk
 Verkrijgbaar bij alle goede Winkeliers

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Apeldoorn.

EURASIA-AVOND.

Deze zal hoogstwaarschijnlijk gehouden worden op 28 Januari of 4 Februari a.s. in Tivoli bij genoegzame deelneming, waarvoor een voorverkoop van kaarten gehouden wordt. Is die niet bevredigend, dan kan de voorstelling niet doorgaan, omdat we niet een heel jaar contributie aan één feestavond mogen geven. Dit zou echter wel jammer zijn, want de leden van „Eurasia“ geven zich belangeloos — en wat zij bieden is werkelijk goed.

Als deze avond slaagt, willen we gaarne later nog eens „Eurasia“ weerzien met „Njai Sonna“.
 Definitief is nu, dat de toegangsprijzen voor leden, begunstigers en hunne huisgenooten f 1.— zal zijn (pl. bel. en auteursrechten inbegrepen) en voor niet-leden f 1.50. Helpt allen!

Het Bestuur.

Afdeling 's-Gravenhage.

CONTRIBUTIE 1928.

Kennisgeving, dat het gironummer van den Secretaris-Penningmeester van de Vereeniging „Oost en West“, Afdeling 's-Gravenhage, is No. 135120.

Den leden wordt beleefd verzocht de contributie over 1928 vóór 15 Januari a.s. te willen voldoen door storting of overschrijving op girorekening 135120.

Na 15 Januari zal over de contributie worden beschikt met bijvoeging van 15 cent voor inningskosten.
 De Secretaris-Penningmeester,
 J. C. BAUDOIN.

Afdeling Twente

LEZING LUCHTREIS NAAR INDIE EN TERUG.

Op Maandag 9 Januari a.s. zal voor onze afdeling, in samenwerking met de afd. „Twente“ van de Algemeene Vereeniging van Verlofs officieren der Nederlandsche Land- en Zeemacht, de 1e Luitenant-vliegenier G. A. Koppen eene lezing met lichtbeelden houden over zijn luchtreis naar Indië en terug.

De lezing zal worden gehouden in het gebouw „Irene“ te Enschedé.
 Voor leden vrijen toegang; huisgenooten, introducees en andere belangstellenden betalen f 0.50 entree.
 De Secretaris,
 G. W. STROINK.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

De red. der rubriek „Curaçao“ was verhinderd in dit nummer zijne wekelijksche bijdrage te geven.

Van het Informatie-Bureau:

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Voor het M.U.L.O. in Nederlandsch-Indië worden gevraagd (bij voorkeur voor vasten dienst) mannelijke of ongehuwde vrouwelijke leerkrachten (aankomst Indië uiterlijk Mei of Juni 1928).

Vereischte bevoegdheden:
 hoofddacte en de akte wiskunde L.O. of de middelbare K.L.; of
 hoofddacte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch L.O.; of
 hoofddacte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch.

Bezoldiging f 280—f 750 's maands, voor de plaatsing bij het M.U.L.O. vermeerderd met f 100 's maands. Nederlandsche dienstjaren worden tot een maximum van 9, Indische dienstjaren voor 9/10 in rekening gebracht.

Vrije overtocht, e.q. ook voor wettig gezin, en een tegemoetkoming in de uitrustkosten van f 1200 voor ongehuwden en f 1800 voor gehuwden.

Boven deze tegemoetkoming ontvangen de mannelijke leerkrachten eene bijzondere toelage voor eens van f 75 voor het bezit van elke bijakte (uitgezonderd die voor schoonschrijven en voor vrije- en orde-oefeningen der gymnastiek).

Vergoeding van studiekosten wordt niet toegekend. Sollicitaties (onbezegeld), onder bijvoeging van akten van bekwaamheid en uitvoerige opgave diensttijd, in te zenden bij de afdeling B, eerste bureau, van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bij welke afdeling ook nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

Mutatiestaat van 21 tot 28 December.

Nieuwe Leden: Gointroduceerd door:

J. van Loggen, Secretaris Bond van Ridder M. W. O., Amsterdam, Celiërstraat 30. f 5	Secretaris Afdeling Amsterdam.
E. Kepper, oud Luit.-Kolonel N. I. L., Apeldoorn, Valkenberglaan 19. f 5	Voorzitter Afdeling Apeldoorn.
J. Brouwer, Notaris, Apeldoorn, Emmalaan 21. f 5	Afdelingsbestuur van Arnhem.
M. de Wit, Kapitein-Administrateur van „Bronbeek“, Arnhem, Boulevard Heuvelink 137. f 5	
J. J. Zomer, Velp, Torckstraat 4. f 5	Mevrouw A. W. C. Vigelius te Nijmegen.
Madame E. Gianetti, Nijmegen, van Slichtenhorststraat 71. f 5	Zuster W. M. Beukema van Meerten te Nijmegen.
Mevrouw M. W. van Otterloof-van Lummel, Nijmegen, Bredestraat 17. f 5	Afdelingsbestuur van Nijmegen.
G. Oudshoorn, Nijmegen, Oude Heesche Laan 520. f 5	den heer P. J. Hommes te Groningen.
T. Boekholt, Inspecteur L. O., Groningen, Verlengde Heereweg 133a. f 5	Voorzitter Afdeling Groningen.
Mr. J. E. Mulder, Advocaat en Procureur, oud-Voorzitter Landraad te Wonosobo, Groningen, O. Boteringestraat 4a. f 5	den heer Ir. A. K. M. Martis te Den Haag.
W. Onnes, Huize „de Poll“, De Punt bij Groningen. f 5	Eigen aanmelding.
Dr. P. Vogelenzang, Arts, Groningen, Praediniussingel 13. f 5	Mevrouw du Mosch te Den Haag.
Mr. H. V. Monsanto, oud-Advocaat-Generaal bij het Hoog-gerechtshof in O.-I., Den Haag, van Boetzelaerlaan 67. f 5	den heer R. ten Seldam te Den Haag.
B. M. van de Werk, Den Haag, Nicolaistraat 27. f 5	den heer Logeman te Den Haag.
Mevrouw Crena de Jongh, Den Haag, Nassaplein 11. f 5	den heer A. de Bruijn te Wassenaar.
Mevrouw H. E. ten Seldam-Wilkens, Den Haag, van Boetzelaerlaan 171. f 5	den heer F. Weijerman te Den Haag.
W. Doornik, oud-Resident, Den Haag, Lubeckstraat 15. f 5	den heer A. W. Visser te Den Haag.
A. H. A. G. Hellendoorn, Den Haag, Dunklerstraat 13. f 5	Eigen aanmelding.
J. G. Reenkou, oud-Administrateur onderng. „Sempali“ der landmij., Den Haag, Statenlaan 58. f 5	Eigen aanmelding.
Ph. J. Kluwenberg, oud-Majoor, Den Haag, Jan van Nassastraat 2. f 5	Eigen aanmelding.
P. C. D. van den Bergh, oud-Employé B. P. M., Den Haag, van Galenstraat 19. f 5	Eigen aanmelding.
O. Pelger, student, Scheveningen, Arnhemse weg 51. f 2.50	
Dr. G. L. L. Kemmerling, Bussum, Meerweg 1. f 5	

Nieuwe Begunstigers:

- Voorzitter der Afdeling Groningen.
 den heer J. Maten te Groningen.

Afschrijven:

- Mevrouw de weduwe P. van Wijk-van Temmen, Den Haag, Laan van Eik en Duinen 225 (overleden).
 J. Pelger, Scheveningen, Arnhemse weg 51

Adresveranderingen:

- J. E. Romswinkel, oud-Hoofdcommissaris Veldpolitie N.-I. van: Pension Gelria, Annastraat 5 te Oosterbeek naar: Den Haag, Groot-Hertoginnelaan 93, Pension Metsker. f 5.
 W. Siewertsz van Reesema, Hoofdadministrateur Rubber Cultuur Mij. Amsterdam, van: Galang (S. O. K.) naar: Den Haag, Balistraat 96. f 10.
 G. Scheffel, Controleur B. B. van: Den Haag, Nachtegaallaan 4 naar: Weltevreden Dep. B. B.

Gr. Br. bevre-
 chrijven-
 egenstel-
 920 nog
 gemeld
 ankelijke
 delingen
 zal veel
 weerden
 houden.
 zou de
 van Irak
 tractaat
 dig mo
 zal zij
 van d
 te cit
 elijk.
 den Vo
 dus
 niet
 gebied
 ankeli
 iertoe
 zelf du
 aat ov
 gs aan
 oorend
 danig
 besta
 worde
 dier g
 anden
 stuur
 n ma
 at zij
 fend
 kan de
 niet op
 aan zij
 slotte
 schijne
 eeft va
 om zij
 met d
 weer e
 hierdo
 verkeer
 wensch
 gedrag
 eld zelf
 en doe
 de vri
 eindige
 De no
 ikomst
 daatho
 worden
 gegeven
 den w
 bedoel
 ak zo
 che
 Dr.
 lid
 loopen
 ook wel
 rinneren
 ke staat
 volkomen
 indier
 e derde
 te stem
 gen aan
 en zijn
 en hi
 den V.B.
 gen t. 1
 zicht ge
 den V.B.
 merkit
 eren da
 id zult

G. J. R. v. d. GAAG & ZOON
 GROENMARKT, 27
 TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
 DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5023

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 :: DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT
KRISTAL - PORSELEIN
 VAZEN - BLOEMPOTTEN - ZUILEN
 MET POTTEN KLOKSTELLEN,
 ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ
 „ZUID HOLLAND" TE GOUDA
 MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
 Garantie voor snelle overkomst!

TOKO BOGOR
 SUEZKADE 122a b-DEN HAAG-TEL. 33472
 Verwacht ZATERDAG 31 DEC.
VERSCH INDISCH FRUIT
 o.a.
MANGGA'S EN ZUURZAK

WISBRUN & LIFFMANN
 VEENESTRAAT 35-37 - Tel. 12503 - DEN HAAG
 DAMES MODE ARTIKELN
 ZIJDEN STOFFEN - FLUWEELEN
 KANTSTOFFEN - ALLE SOORTEN
 GARNEERINGEN, ENZ., ENZ. - BALARTIKELN

EEN VERSTANDIG ZAKENMAN
 doet verstandige dingen.
 Hij zorgt voor een goed ingerichte administratie kundig personeel, een net ingericht kantoor, om zijn klanten behoorlijk te ontvangen en bedienen. Natuurlijk levert hij ook prima artikelen. Zijn firma moet een goeden indruk maken op zijn klanten en op hen, die hij tot zijn klanten wil maken. Daarvoor zorgt hij ook, dat zijn handelsdrukwerk een correcten indruk maakt, zoowel wat betreft stijl als uiterlijk. Ook zijn reclamatedrukwerk moet er aantrekkelijk uitzien want hij weet, dat *recht reclamatedrukwerk niet drukwerk, maar geen reclame zou zijn.* Hij zoekt dus voor zijn drukwerk een drukker die zoo goedkoop mogelijk is, maar niet ten koste van de kwaliteit van het drukwerk. Hij weet, dat dan de zuinigheid de wijsheid zou bedriegen. Dergelijk verstandige zakenlieden bestellen tot hun groote tevredenheid hun drukwerk bij een der beste drukkerijen van Den Haag

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
 DEN HAAG NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987
Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

HOTEL „DE TWEE STEDEN" RESTAURANT „DE TWEE STEDEN
 Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15931 - 10062 's-Gravenhage
FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET THE DANSANT - DINER CONCERT
CENTRUM DER STAD ROEMEENSCH ORKEST
 SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF UITSTEKENDE KEUKE
 KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD GERENOMMEERDE WIJNKELDE

VEREENIGING „OOST EN WEST"
 HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden van Oost en West Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op gebied van personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519. Bureau-uren 10-12 v.m. en 2.30-4 n.m. Schriftelijke verzoeken zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit tehuis is bestemd voor studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië wier ouders niet in Nederland wonen. Het matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Porsinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage. Waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen wende zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten behoeve van die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheden als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES-Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak. Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

- *** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTIJN NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *) zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:
- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk.) Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - 2. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
 - 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ; Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
 - 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
 - c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten:
 - * No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (Thans in revisie.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - * No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (Thans in revisie.) Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - * No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2e, verbeterde druk.) Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - * No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Opnieuw herzien.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - * No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - * No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (Opnieuw herzien.) Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - * No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen aldaar. (Opnieuw herzien.) Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - * No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - * No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië. (Opnieuw herzien.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - * No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - * No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en oij eenige Bergcultures in Ned.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- Onze Koloniën** Prijs: f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- Serie I.**
- No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
 - 2. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
 - 3. De afschaffing van de laatste heereninstellen op Java.
 - 4. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
 - 5. De Europeesche vrouw in Indië.
 - 6. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
 - 7. Over de Kolonie Suriname.
- Serie II.**
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
 - 2. Het Javaansche tooneel.
 - 3. Het spoor- en tramwezen in Nederlandsch-Indië.
 - 4. De theecultuur op Java.
 - 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
 - 6. Een doode taal in Indië.
 - 7. De inlandse dorpsgemeenschap op Java.
 - 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
 - 9. De Javanen gelijk hij schijnt en is.
 - 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.
- Serie III.**
- No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
 - 2. Bevolving in Nederlandsch-Indië.
 - 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
 - 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
 - 5. Nederlanders in Indië.
 - 6. Het Nederlandsch-Indisch Voltzereidwezen.
 - 7. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
 - 8. De Slavernij in Oost-Indië.
- Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. K. FAUSER, Koedoes, residentie Semarang, Java.